

LUNDS UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum

Kinesiska avdelningen

Magisteruppsats 15 hp

2008

Handledare: Michael Schoenhals

Författare: Bengt Estlind

参 政 消 息

Bilden av svenska nyheter om Kina

i kinesiska Referensnyheter

Om nyhetsarbete och partijournalistik

i Kulturrevolutionens begynnelse 1966

Resumé

Uppsatsen behandlar den kinesiska dagstidningen *Referensnyheter* och med utgångspunkt från denna, det sätt på vilket Kinas politiska ledning genom nyhetsbyrån Xinhua förmedlade svenska nyheter om Kina till kinesiska läsare år 1966. Fem utvalda, översatta och redigerade nyheter ur *Referensnyheter* har textanalyserats i jämförelse med svenska ursprungsartiklar. Förutom textanalyser ges en historisk bakgrund till det Kinesiska Kommunistpartiets (KKP) riktlinjer för nyhetsarbete och den egna partijournalistiken. Textanalyserna har visat att den politiska ledningen i KKP via Xinhuas redaktion använt olika medel för att kontrollera informationen till sin läseskara. Analyserna har även visat en provkarta på hur texter översatts och redigerats för att till läsarna ge en för kinesiska politiska förhållanden passande bild av hur svensk media beskrev Kina. Uppsatsen visar att Sverige och svenska medier sannolikt spelat en roll i den interna maktkampen inom KKP gällande propagandasystemet. Därmed synliggörs dels ett mediefenomen samt ett stycke historia om vilken vetenskapen fortfarande är begränsad.

Abstract

The purpose of the thesis emanates from the Chinese daily newspaper *Reference News* and the way the Chinese political leadership through the news agency Xinhua selectively disseminated Swedish news about China to a domestic audience in the year 1966. Five translated and edited news items have been text analyzed and compared with the Swedish original texts. In addition to the analyses the thesis also provides a background to the Chinese communist party (CCP) and its political history's close integration with policies about news paper work as well as party journalism. The analyses show that the CCP leadership through Xinhua's editorial department used different means in order to control the information flow. The analyses have also shown a variety in how texts have been translated as well as edited in order to give an appropriate image of how the Swedish media described China. The thesis shows that Sweden and Swedish media probably played a role in the internal struggle for power within the CCP regarding the propaganda system. Thereby a media phenomenon is made visible along with a part of history about which knowledge is still limited.

摘要

论文的目的在于分析中国新华社的《参考消息》，以及在 1966 年中国共产党如何通过该报纸具有选择性地向读者传播瑞典的报纸是怎样报道关于中国的消息。文中选择五条编译的新闻来进行文本考察，对《参考消息》的译文与其瑞典原文进行对比分析。除此之外，论文还对中国共产党及其与报纸工作以及党的新闻事业具有紧密联系的历史予以背景介绍。分析显示，中国共产党通过新华社以多种方式控制信息传播。分析也表明，在文本的翻译和编辑中也采用了多种手段，以便让编译过来的瑞典媒体描述的中国形象显得更为适应共产党的宣传需要。论文另表明，在中国共产党内部权力斗争中，瑞典与世界各国媒体很可能发挥了一定的作用。因此，在解释一种媒体现象的同时，本论文也揭示了一段不为人知的历史。

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Syfte och frågeställning	5
1.2	Material och metod	5
1.3	Begränsningar och begrepp	6
2	Bakgrund	7
2.1	Xinhua nyhetsbyrå samt föregångaren till <i>Referensnyheter</i> grundas	7
2.2	Partijournalistik - riktning och vägledning	9
3	Referensnyheter i detalj	13
4	Textanalys	16
4.1	13/2 1966 ursprung Stockholmstidningen ”Kineserna på väg att tämja gräset”	17
4.1.1	Analysmaterial (<i>Referensnyheter</i> 13/2 1966)	24
4.2	12/5 1966 ursprung DN och SvD ”Insats för världsfreden” och ”Garanti för fred”	30
4.2.1	Analysmaterial (<i>Referensnyheter</i> 12/5 1966)	32
4.3	28/5 1966 ursprung Aftonbladet ”Asiater stolta över Kinas atombomb”	34
4.3.1	Analysmaterial (<i>Referensnyheter</i> 28/5 1966)	36
4.4	7/10 1966 ursprung Norrskensflamman ”Svensk vän prisar vårt partis förtroende för massorna”	38
4.4.1	Analysmaterial (<i>Referensnyheter</i> 7/10 1966)	41
4.5	8/11 1966 ursprung Expressen ”Kinas industri har utvecklats mycket de senaste åren”	45
4.5.1	Analysmaterial (<i>Referensnyheter</i> 8/11 1966)	47
5	Slutord	49
	Litteraturförteckning	52

1 Inledning

Referensnyheter (Cankao Xiaoxi 参考消息) är en kinesisk dagstidning som uteslutande publicerar internationella nyheter. Till en början var tidningen begränsad till eliten inom Kinesiska Kommunistpartiet (KKP) men sedan 1957 har den varit den kinesiska allmänhetens kanske viktigaste tryckta källa till information om händelser i omvärlden.

Länge var tidningen en källa till nyfikenhet för de forskare som studerade det politiska systemet i Folkrepubliken Kina liksom bland utländska korrespondenter på plats i Peking.¹ Detta mycket på grund av att tidningen till en början var svår att få tag i eftersom det var en intern publikation avsedd för en begränsad läsarskara, vilket länge stod att läsa på förstasidan under datumet, neibu kanwu – zhuyi baocun 内部刊物 - 注意保存 (intern publikation – begränsad spridning).

Referensnyheter publicerar nyheter hämtade från utländska nyhetsbyråer och tidningar och det finns flera förklaringar till varför tidningen hade begränsad spridning. En är att kinesiska Xinhua Nyhetsbyrå (Xinhua Tongxunshe 新华通讯社 vanligtvis förkortad till 新华社, härefter kallad Xinhua) inte hade ingått avtal med utländska nyhetsbyråer att använda dess material, dvs. en upphovsrättsfråga.² En annan anledning är att Xinhua ville kontrollera informationsflödet till läsarskaran och en tredje att utlänningar och främst utländska korrespondenter på plats i Kina, med tillgång till originalkällor, skulle om de fick tillgång till *Referensnyheter* upptäcka att tidningen innehöll material som dels Xinhua inte hade tillstånd att publicera men också kunna jämföra översättning med originaltexter.

Vad händer då när man har tillgång till både kinesisk version och svenskt original? Att svara på denna fråga är denna uppsats huvudsakliga uppgift; att analysera texter och material från svenskt tidningsinnehåll som översatts och publicerats i kinesiska *Referensnyheter* för en kinesisk läsarskara under året 1966. Uppsatsen är dels ett försök att hjälpa oss att förstå *Referensnyheter* som ett mediefenomen, dels en ansats till att synliggöra ett stycke historia om vilken vetenskapen fortfarande anses begränsad.³ Ett stycke historia i en tid då alltså den stora proletära kulturrevolutionen inleds vilket följaktligen stärkte ordförande Mao Zedongs och

¹ Jörg-Meinhard, Rudolph, "Cankao Xiaoxi: Foreign News in the propaganda system of the People's Republic of China", *Occasional Papers/Reprints Series in Contemporary Asian Studies*, No.6, (1984), s. 2.

² Kina gick med i Bernkonventionen angående upphovsrätt först 1992, http://www.wipo.int/treaties/en/Remarks.jsp?cnty_id=931C (2009-02-15).

³ Timothy Cheek, *Propaganda and Culture in Mao's China*, (Oxford, 1997), s. 20-21.

dennes nära bundsförvanters grepp om den politiska makten i Kina likväl som kontrollen över ett propagandasystem.⁴

Idag kan tidningen *Referensnyheter* köpas av vem som helst i vilket tidningsstånd som helst i Kina. Under lång tid var den dock exklusiv för KKP:s centralkommitté och först efter den 18 december 1956 togs beslut om utökning av upplagan från 1 mars året därpå 1957. Samtidigt gavs direktiv till vem och vilka organisationer även utanför partiet den fick distribueras till, bl.a. gymnasium och universitet. Läsarskaran ökades betydligt men distribuerades endast till prenumeranter, med förbehåll som exempelvis att inte sprida tidningen eller klistra upp den på offentlig plats.⁵

Forskningen om *Referensnyheter* är emellertid fortfarande begränsad och i synnerhet gäller det djupgående textanalyser av det översatta och publicerade materialet. En del studier finns att tillgå som under en tidsperiod har granskat innehåll och i vilken utsträckning vissa länder och nyheter har förekommit mer än andra.⁶ Denna uppsats är den första i sitt slag som textanalyserar kinesiska versioner och översättningar av svenska ursprungsnyheter.

Förhoppningsvis finns i denna studie något för den som i största allmänhet är intresserad av Kina men också av hur partijournalistiken i Kina till viss del har fungerat och framför allt vilken roll *Referensnyheter* har spelat. För att läsaren lättare ska förstå analysdelen, finns allt material som textanalysen utgår från i direkt anslutning till analysen. Där finns samtliga kinesiska artiklar översatta i dess helhet till svenska (eventuella felöversättningar är mina), och därtill de svenska originalartiklarna på det sätt de skrevs en gång i tiden.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att försöka beskriva på vilket sätt Kinas politiska ledning genom nyhetsbyrån Xinhua via översättning, texttolkning och redigering förmedlade *svenska nyheter om Kina* i tidningen *Referensnyheter*. Uppsatsen utgår från ett antal frågor: Vilka slutsatser kan dras av textanalyser, dvs. jämförelser mellan svenska originaltexter och de översatta kinesiska artiklarna? Här åsyftas eventuell diskrepans vad gäller den textuella överföringen

⁴ Anne-Marie, Brady, *Marketing Dictatorship – Propaganda and Thought Work in Contemporary China*, (Maryland, 2008), s. 36-37.

⁵ Xinhuashe xinwen yanjiusuo, ed., *Xinhuashe wenjian ziliao xuanbian di 4 ji* (1957-1961) 《新华社文件资料选编第4级（1957—1961）》 (Valda dokument och material från Nya Kinas Nyhetsagentur IV [1957-1961]) (Beijing, 1987), s. 220-221.

⁶ Se exempelvis Jörg-Meinhard, Rudolph, "Cankao Xiaoxi: Foreign News in the propaganda system of the People's Republic of China", *Occasional Papers/Reprints Series in Contemporary Asian Studies*, No.6, (1984), Henry G. Schwarz, "The Ts'an-k'ao Hsiao-his: How well informed are Chinese officials about the outside world?", *The China Quarterly*, no.27, Jul-Sep., (1966), s. 54-83.

från svenska till kinesiska. I frågan ingår också om det finns en skillnad på översättning och redigering beroende på svensk ursprungstext, exempelvis en renodlad nyhetstext eller en ledare. Vilken bild av Sverige förmedlades rent allmänt av de utvalda artiklarna och den påföljande översättning som gjordes? Och i vilken grad, om överhuvudtaget, kan man hävda att läsekretsen gavs en korrekt och allsidig bild av just bilden av Kina i de svenska nyheterna?⁷

1.2 Material och metod

Till uppsatsens grund ligger en hel årgång av *Referensnyheter*. Året är 1966 vilket alltså är samma år som den stora proletära kulturrevolutionen i Kina inleds.⁸ Det året publiceras sammanlagt 305 nummer av *Referensnyheter* i vilka det finns 52 nyheter från eller om Sverige.⁹ Av dessa är 38 pressrapporter eller telegram baserade på svenska tidningar eller från utländska nyhetsbyråer, inklusive den kinesiska korrespondenten på plats i Sverige. Övriga 14 nyheter är från nyhetsbyråer i främst våra nordiska grannländer och där Sverige nämns i nyheten. Nästan 29 procent, eller exakt 15 stycken, av nyheterna hamnar någonstans på förstasidan av *Referensnyheter* och hela sju av dessa toppar densamma. Denna uppsats utgår från fem artiklar i *Referensnyheter* vilka baseras på åtta separata publicerade artiklar eller inlägg i svenska tidningar. De svenska ursprungsartiklarna har hittats i Kungliga Bibliotekets mikrofilmsläsesal i Stockholm och urvalet exemplifierar väl uppsatsens syfte vad gäller textanalys. Svenska tidningar representerade är: Stockholmstidningen, Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet, Norrskensflamman och Expressen. Av de fem översatta publicerade artiklarna i *Referensnyheter* hittas fyra på förstasidan och en på sida två.

Metoden i denna uppsats är en textanalys och utgår från Lennart Hellspongs förslag vad gäller en argumenterande uppläggning i vilken ingår: (1) Bakgrund till uppsatsfråga, vilket här utgörs av ett års publicering av *Referensnyheter* (2) En intressant uppsatsfråga, som i denna studie utgår från hur svenska nyheter förmedlades, eller snarare hur nyhetsbilden av Kina i den svenska pressen förmedlades till den kinesiska läsarkretsen. Inom frågan ingår också på vilket sätt nyheten överfördes till kinesiska och hur den redigerades innan publicering. (3) En möjlig tes, som i föreliggande arbete är om det finns anledning att tro att den kinesiska redigeringen förskönade och vinklade svenska nyheter enligt kinesisk

⁷ Mer om korrekt och allsidig nyhetsförmedling (enligt PO-PON), se "Etiska regler för press, TV och radio" <http://www.po.se/Article.jsp?article=1011&avd=verksamhet> (2009-03-03).

⁸ Mer om kulturrevolutionen se Roderick MacFarquhar och Michael Schoenhals, *Mao's Last Revolution* (Cambridge MA, 2006).

⁹ Anledningen till att antalet var 305 var att tidningen inte gavs ut på måndagar och helgdagar.

propaganda. (4) Argument för att bevisa tesen, som här är en jämförande textanalys av kinesisk version i *Referensnyheter* kontra svenska ursprungsartiklar.¹⁰

1.3 Begränsningar och begrepp

Undersökningen har sålunda begränsats till nyheter i *Referensnyheter* under året 1966 och korresponderande artiklar i svenska tidningar. Samtliga analyserade artiklar, såväl kinesiska och svenska, finns i direkt anslutning till analyserna och artiklarna har återgivits som det står i originalen, inklusive eventuella felstavningar och annan transkribering än pinyin som används idag.¹¹

Som utbildad journalist och tidigare medarbetare som reporter och nyhetssändare på tre av Sveriges Radios lokala nyhetsstationer har jag fått en viss inblick i nyhetsarbetet. Jag inser och är medveten om att olika nyhetsredaktioner, oavsett radio, tidningar eller teve, har olika ingångar och fokus vad gäller exempelvis nyhetsvärdering. I denna uppsats bedöms inte svenska nyhetsredaktioners möjliga bevekelsegrunder som funnits vid originalartiklarnas tillkomst. Syftet och ambitionen är helt och hållet att granska och analysera de kinesiska versionerna gentemot det svenska ursprungsmaterialet.

2 Bakgrund

Ansvarig utgivare för *Referensnyheter* är Kinas officiella nyhetsbyrå Xinhua med vilken tidningens bakgrund är nära sammanbunden. Denna bakgrund är tänkt att ge läsaren en inblick i KKP:s politiska historias nära integrerande med riktlinjer för tidningsarbete och den avser att tjäna som kontextuell förberedelse inför själva textanalysen. Under denna rubrik ges också en kortare inblick på vilket sätt KKP kom fram till varför det behövdes en internpress och på vilket sätt man kontrollerade och vägledde denna.

2.1 Xinhua Nyhetsbyrå samt föregångaren till *Referensnyheter* grundas

Xinhua och *Referensnyheter* börjar sin historia samtidigt i samband med att KKP:s ledning öppnade en nationell kongress i den Centrala Kinesiska Sovjeten i Ruijin i Jiangxi-provinsen den 7 januari 1931.¹² Redan samma kväll som kongressen öppnas etableras Xinhua och börjar

¹⁰ Lennart Hellspång, "Uppsatsens retorik", *Planera uppsats*, <http://webappl.web.sh.se/C1256EAE005170A5/0/09405A815CED93EAC1256F3F0052C506> (2009-03-04).

¹¹ Pinyin 拼音, fonetiskt system för transkription av kinesiska tecken.

¹² Kongressen var den första nationella samlingen med representanter från Kinas samtliga sovjetter.

ge ut nyheter.¹³ Xinhua hette ursprungligen Röda Kinas Nyhetsbyrå (Hongse Zhonghua Tongxunshe 红色中华通讯社) och bytte till nuvarande namn 1937.¹⁴

Vid tidpunkten för kongressen transkriberade Xinhua radiosändningar från Guomindangs centrala nyhetsbyrå och präntade ut dessa avskrifter som referensmaterial för kongressen att konsultera kring. Den här sortens referensmaterial gavs namn som *Radorapporter* och *Dagliga Telegram* m.m. Varje utgåva stencilerades i 40-50 exemplar och gavs till de ansvariga i den centrala ledningen för omedelbar läsning. Detta var alltså föregångaren till dagens *Referensnyheter*.¹⁵ En månad efter kongressen publicerades också första numret av partiets officiella tidning *Röda Kina* (hongse zhonghua 红色中华), en vanlig dagstidning för alla, vilken nyhetsbyrån hade ansvaret för publicering av.¹⁶

Under den Långa Marschen (1934-1935)¹⁷ upphörde utgivningen av tidningen *Röda Kina* och inte heller fortsatte man att trycka andra nyheter. Däremot fortsatte transkriberingen av Guomindangs nyhetsbyrås radiosändningar.¹⁸ Nyhetsbyråns redaktion bestod till en början bara av två tre personer och vid tiden för den Långa Marschen var de aldrig fler än fyra fem personer. Dessa byttes också ut då och då och inledningsvis hade byrån ingen egen radiosändare utan uppgiften att lyssna av sändningar låg på Röda armén.¹⁹

Referensnyheter hade alltså till uppgift att tillgodose Kinesiska Kommunistpartiets lednings behov av att informera sig om omvärlden. Under motståndskriget mot Japan (1937-45) var Xinhua fortfarande en liten organisation men tog sig an den viktiga uppgiften att förse KKP:s centralkommitté med nyheter från världen.²⁰ Bland dem som arbetade med att översätta utländska radiosändningar fanns bl.a. en läkare som förutom läkarjobbet översatte franska till engelska, två utlandskineser som studerat i Moskva översatte från ryska och engelska till kinesiska, och en annan från japanska till kinesiska. Här fanns också personer som ansvarade för att dels välja ut ett antal av dessa transkriberade telegram, tillsätta rubrik och stencilera upp som *Referensnyheter* för den politiska och militära ledningen samt att summera allt transkriberat material för distribution till närliggande områden för information.²¹

¹³ *Cankao xiaoxi chuangban wushiwu zhounian (1931-1986) kuoda faxing sanshi zhounian (1957-1987) jinian* 《参考消息创办五十五周年（1931—1986）扩大发行三十周年（1967—1987）纪念册》（Till femtiofemårs-minnet av utgivningen och trettioårsminnet av den utökade upplagan av *Referensnyheter*). (Beijing, 1987), s. 32.

¹⁴ Chang Won Ho, *Media in China: The History and the Future*, (Iowa, 1989), s. 61.

¹⁵ *Cankao xiaoxi chuangban wushiwu zhounian*, s. 32.

¹⁶ Chang Won Ho, s. 17.

¹⁷ Mer om detta i bl.a. John K. Fairbank, *China – A New History*, (London, 1994), s. 305-307.

¹⁸ *Cankao xiaoxi chuangban wushiwu zhounian*, s. 32.

¹⁹ *Ibid.* s. 32.

²⁰ *Ibid.* s. 34.

²¹ *Ibid.*

1950-talet innebar förändringar i organisationen kring Xinhua. Under Kinas motståndskrig mot Japan (1937-1945) och före grundandet av Folkrepubliken 1949, var det partiets officiella nyhetsbyrå. Året därpå 1950, efter beslut av den nya centralregeringen, blev Xinhua officiell statlig nyhetsbyrå.²² I och med detta blev Xinhua sålunda auktoriserad att utfärda kommunikéer, uttalanden från KKP och viktiga nyheter om utlandsaffärer samt att förmedla nationella och internationella nyheter för tidningar och radiostationer runt om i landet.²³

Vad gäller *Referensnyheter* förändrades också organisationen gradvis kring denna publikation under 50-talet. Från att under lång tid i Xinhuas organisation inte haft något bestämt eller reglerat format utvecklades *Referensnyheter*s redaktionsavdelning till en av Xinhuas största. Olika arbetsgrupper samlades under en avdelning som uppdelades i nyhetsinsamling, översättning och redigering. Tidigare ämnen som aldrig skrivits om fick utrymme, som vetenskap och teknik, och 1956 utökades detta ytterligare och *Referensnyheter* rapporterade om samhälle, kultur, utbildning, konst m.m. och blev till en publikation som reflekterade alla olika sidor från världen utanför.²⁴

Den 1 mars 1957 utökades alltså upplagan på *Referensnyheter*. Detta sägs ha sitt ursprung när Lu Dingyi (陆定一[1906~1996]), en ledande person inom KKP som efter Folkrepubliken Kinas grundande 1949 bl.a. var chef över propagandaministeriet och senare invald i KKP's centralkommitté,²⁵ vistades på sjukhus i Moskva. Under sjukhusvistelsen noterade Lu att sovjetiska höga befäl och ministrar, som låg inlagda samtidigt som honom, verkade märkligt ovetande om omvärlden. Lu menade att en anledning var bristen på information. Tillbaka i Kina berättade Lu om detta och föreslog för KKP's centralkommitté och ordförande Mao Zedong att utöka och sprida upplagan att nå ut till hela partiet och inte bara till de i högre position eller i befälsställning, vilket sålunda skedde 1957. Året därefter, 1958, beslutade Xinhua att ge ut och distribuera *Referensnyheter* till läsare även utanför partiet.²⁶

I maj 1958 beslöt Xinhua att komma ut med *Referensnyheter* sex dagar i veckan istället för tidigare sju. En anledning var att de utländska nyhetsbyråerna utfärdade färre telegram och nyhetsrapporter på söndagar varpå det bestämdes att *Referensnyheter* inte skulle komma ut på måndagar. Andra anledningar var att man bättre kunde anpassa redaktionsledningens och

²² Wenjian Huibian, Vol 2, s. 1.

²³ Chang Won Ho, s. 66.

²⁴ Cankao xiaoxi chuangban wushiwu zhounian, s. 47.

²⁵ Om Lu Dingyi 陆定一(1906~1996), <http://baike.baidu.com/view/162423.htm> (2009-01-14)

²⁶ Cankao xiaoxi chuangban wushiwu zhounian s. 31 och i Xinhuashe xinwen yanjiusuo, s. 220-221.

tryckeriarbetarnas kapacitet. Samtidigt kontrollerade Xinhua att de ansvariga i KKP's centralkommitté inte missade någonting av vikt av händelser i omvärlden.²⁷ Upplagan var vid denna tidpunkt mellan 123 000 och 153 000 och man beslöt att i och med sexdagarsutgivningen sänka månadspriset från 90 öre till 60 öre för att minska den ekonomiska bördan för läseskaran.²⁸

Samtidigt med den utökade upplagan och läseskaran 1957, började *Referensnyheter* även ges ut i begränsad upplaga på uiguriska. Som en parentes kan också nämnas att 1973 och 1975 följde upplagor på Mongoliska respektive Kazakiska och 1979 även på Koreanska. Detta alltså för att partikader med minoritetsbakgrund lättare skulle kunna ta sig genom innehållet och förstå världens utveckling och förändring.²⁹

2.2 Partijournalistik - riktning och vägledning

Oavsett i opposition eller sedan KKP tog makten i Kina 1949, har ledare i partiet insett vikten av att skapa en fördelaktig allmän opinion och en positiv bild av den egna regeringen och dess politik. Massmedia betraktas ofta som en direkt länk mellan regering, KKP och folket och massmedierna förväntas hjälpa till med den socialistiska vägen.³⁰ Det handlar således inte bara om att informera om vad som händer i landet eller i omvärlden utan också om att publicera vägledning och policys från KKP och regeringen samt att utbilda och inspirera den stora massan att göra sitt bästa för nationen.³¹ Massmedia var ett sätt att förankra partiets direktiv och policys hos folket. I formuleringarna av direktiv och policys lades stor tonvikt på språk och ordval. Ett slags formaliserat språk kom att användas som ett maktuttryck av partiet och enligt Mao Zedong kunde ”en enda (korrekt) formulering få en nation att blomstra” och ”en enda (inkorrekt) formulering få en nation att förfalla.”³²

Nyheter är därför utvalda med utgångspunkt av relevansen gentemot partiets och regeringens huvudsakliga uppgift och rapporteras utifrån partiets perspektiv.³³

[...]必须于每天出版之前,由一个完全懂得党的正确路线和正确政策的同志,将大样看一遍,改正错误观点,然后出版[...]³⁴

²⁷ *Xinhuashe xinwen yanjiusuo*, s. 220.

²⁸ *Ibid.*

²⁹ *Ibid.*, s. 58.

³⁰ Chang Won Ho, s. 68.

³¹ *Ibid.*

³² Michael Schoenhals, *Doing Things with Words in Chinese Politics*, (Berkeley, 1992), s. 3.

³³ Yuezhi Zhao, *Media, Market, and Democracy in China* (University of Illinois Press, 1998), s. 27.

³⁴ Tal av Mao Zedong 1948, se *Wenjian Huibian*, Vol. 1, s. 184.

[...]varje dag innan publicering, måste någon kamrat som verkligen förstår partiets korrekta väg och policy gå igenom hela tidningen, korrigera felaktiga ståndpunkter och efter det publicera[...]

I ett direktiv av Mao Zedong i juni 1948, dvs. mer än ett år innan Folkrepubliken Kinas grundades, lade han fram det viktiga i att korrigera felaktiga ståndpunkter innan tidningspublicering. En av de personer som länge skulle bli den dagliga kontrollanten av nyheter var Maos egen sekreterare och språkgranskare och tillika ansvarig efter 1949 för redigeringen av Maos *Valda Verk* Hu Qiaomu (胡乔木),³⁵ som blev en direkt länk mellan tidningen *Folkets Dagblad* (Renmin Ribao 人民日报) och KKP:s centralsekretariat. Hu Qiaomus kommentarer om hur man gör en bra tidning finns samlade i *Om tidningsarbete* (Tantan baozhi gongzuo 谈谈报纸工作). Redaktörerna på *Folkets Dagblad* sparade dessa kommentarer som bl.a. tog upp enskilda artiklar om vilka Hu hade synpunkter. Kommentarererna i boken härrör från 1950-talet när, enligt Wang Ruoshui (王若水[1926-2002])³⁶ som då arbetade som politisk redaktör på tidningens teoriavdelning, Hu Qiaomu varje morgon träffade en biträdande redaktör för tidningen och samtidigt som han åt frukost läste dagens utgåva och kommenterade allt från rubriker till innehåll.³⁷ I den boken står bl.a. att läsa:

报纸工作关系到党的事业和人民的生活,它是党动员人民同敌人进行以及实现党的总路线的一个有力武器。"Tidningsarbete berör partiets uppgift och folkets liv, det (tidningsarbetet) är ett kraftfullt vapen att användas av Partiet för att mobilisera folket att kämpa mot dess fiender och genomföra Partiets generella linje".³⁸

Detta var helt i linje med det Mao talat om 1948 vilket också är något som illustrerar hur viktigt KKP ansåg tidningsarbetet var.

Mitten av 50-talet har på senare år i Kina ofta idealiserats som åren då det socialistiska samhället fungerade "som det skulle" och man så smått börjat hitta sin egen väg, och detta gällde även partijournalistiken.³⁹ Under denna tid kallades nyhetsbyrån Xinhua för KKP:s centralkommittés öron och ögon och de viktigaste idéerna förmedlades av den.⁴⁰ Värt att notera är också att Hu Qiaomu redan i mars 1950, på ett nationellt möte om nyhetsarbetet, poängterade det betydelsefulla i att också publicera kritik samt självkritik. Han hänvisade på mötet bl.a. till Lenin och Stalin och påstod att de ofta sade:

³⁵ Om Hu Qiaomu http://en.wikipedia.org/wiki/Hu_Qiaomu (2009-01-15).

³⁶ Om Wang Ruoshui, http://en.wikipedia.org/wiki/Wang_Ruoshui (2009-02-11).

³⁷ Michael Schoenhals, *Doing Things with Words in Chinese Politics*, s. 80-81.

³⁸ *Tantan Baozhi Gongzuo* 《谈谈报纸工作》 (Om tidningsarbete), (Beijing, 1978), s. 1.

³⁹ Michael Schoenhals, *Doing Things with Words in Chinese Politics*, s. 79-80.

⁴⁰ *Cankao xiaoxi chuangban wushiwu zhounian*, s. 45.

对自己工作中的错误进行公开的批评，这是共产党区别其他党派的根本标志之一。”*En av de grundläggande sakerna som skiljer kommunistpartiet från andra partier, är att vi öppet publicerar kritik mot felaktigheter i vårt arbete.*”⁴¹

Detta är tänkvärt med anledning av hur mitten av 1960-talet och inledningen av kulturevolutionen skulle komma att se ut vad gäller nyhetsarbete i form av översättning och redigering av utländska nyheter i exempelvis *Referensnyheter*.

I juli 1953 formulerade Xinhuas ledning ett regelverk för journalister som tydliggjorde arbetet gällande intervjuer och rapporteringar.⁴² I regelverket står bl.a. att eftersom journalisterna är utspridda rent geografiskt så kan de använda den fördelen med att reflektera och ge en helhetstäckande bild om problem och svagheter inom exempelvis industri och jordbruk. Vidare kunde de också rapportera om hur massorna tänkte, samla ihop denna information och vidarebefordra till ansvarig beslutsfattare som policymaterial. Följaktligen, fortsätter propån, innebär detta att Xinhua förutom att utfärda pressrapporter och publicera telegram från borgerliga nyhetsbyråer i *Referensnyheter*, även hade till uppgift att samla ihop denna information i en annan form för en mera begränsad läsekrets.⁴³ Redan vid denna tid började Xinhuajournalistens dubbla, och sannolikt komplexa roll, det att både via KKP:s direktiv och vägledning i texter ”utbilda” folket och samtidigt skriva ihop intern information om lokala förhållanden till den politiska eliten.⁴⁴

En anledning till varför en del av det som journalisterna hämtade in skulle begränsas till en intern begränsad information förklarade andremannen i partiet, KKP:s vice partiordförande Liu Shaoqi (刘少奇[1898-1969])⁴⁵ år 1956 med:

事情是真实的，但如果公开报道了，对敌人有力，对我不利，那么，就不能公开报道，可写成内部参考资料。”*Om saker som är sanna offentliggörs, och innebär fördelar för fienden men är ofördelaktiga för oss, ja då ska detta inte offentliggöras, utan det kan skrivas i internt referensmaterial*”.⁴⁶

En del av denna information, som alltså kan sägas vara inrikesnyheter, hamnade i *Neibu Cankao* 内部参考 (Intern Referens), en kontrollerad publikation avsedd enkom för den politiska eliten i KKP. I den hamnade följaktligen händelser och spörsmål som således inte ens hur som helst kunde spridas till hela partiet och det kunde exempelvis handla om

⁴¹ *Wenjian Huibian*, Vol. 2, s. 56.

⁴² *Ibid*, Vol. 2, s. 250.

⁴³ *Ibid*, Vol. 2, s. 248 och 250.

⁴⁴ Anne-Marie Brady, s. 36.

⁴⁵ Om Liu Shaoqi, http://sv.wikipedia.org/wiki/Liu_Shaoqi (2009-02-11).

⁴⁶ *Wenjian Huibian*, Vol. 3, s. 363.

missförhållanden som maktmissbruk och olagliga handlingar inom partiet.⁴⁷ Annan information av väsentligt allvarigare art, som exempelvis om svälten under kampanjen Stora språnget framåt (1958-60), undanhölls också befolkningen men rapporterades om i *Neibu Cankao*, även om det verkar som information om vad som skedde också spreds på andra sätt.⁴⁸

Michael Schoenhals skriver i artikeln "Elite Information in China" om att Mao Zedong, oavsett hur upptagen han var, alltid läste denna *Neibu Cankao* och även *Neibu Ziliao* 内部资料 (Referensmaterial) som informationskällor. Den partiledare som hade kontrollen över innehållet i *Neibu Cankao* hade inflytande och kunde utöva en betydande politisk makt i Kina.⁴⁹ Publikationen *Neibu Ziliao* tog för övrigt 1957 över rollen som *Referensnyheter* haft innan den utökade upplagan och läseskaran, dvs. utrikesnyheter av sådan art som endast var till för den politiska eliten i KKP.⁵⁰

Vad gäller den politiska riktningen och kampen inom KKP kan man också finna vissa svar i Frederick C. Teiwes beskrivning när han identifierar och delar in åren från Folkrepubliken grundande 1949 fram till kulturrevolutionens utbrott 1966 i tre huvudsakliga perioder.⁵¹ Den första perioden mellan 1949-1957 kallar han *Planerad Omvandling*. Under dessa åtta första år av Folkrepubliken präglades Maos tankar av optimism och förtroende även om han också insåg att det skulle krävas beslutsamhet i marschen mot det fulländade kommunistiska samhället. Den andra perioden mellan 1958-1960 kallar Teiwes *Snabbomvandling* och den täcker det Stora språnget framåt, då Mao, enligt Teiwes, förblir optimistisk även om han inte längre är säker på Sovjetmodellen och sålunda förändras hans övergripande syn på den politiska riktningen. Den tredje perioden 1961-1965, och som alltså föregriper kulturrevolutionen, kallar Teiwes för *Förändring av det individuella medvetandet*. En period som enligt Teiwes slår omkull Maos tidigare optimism. Misslyckandet med det Stora språnget framåt och den förvärrade sprickan mellan Kina och Sovjetunionen gör att Mao fokuserar på ideologisk kamp och vädjan om en våldsam klasskamp genom hela samhället.⁵² Denna ideologiska kamp inom partiet är det som slutligen leder till kulturrevolutionen. En del av denna kamp återspeglas också i *Referensnyheter* där den

⁴⁷ Michael Schoenhals, "Elite Information in China", *Problems of Communism*, Sep-Okt, No. 5, (Washington, 1985), s. 65-71.

⁴⁸ Daniel Leese, "Performative Politics and Petrified Image – The Mao Cult during China's Cultural Revolution", Ph.D. Thesis, University of Bremen (2006), s. 110.

⁴⁹ Michael Schoenhals, "Elite Information in China", s. 69.

⁵⁰ *Cankao xiaoxi chuangban wushiwu zhounian*, s. 46.

⁵¹ Frederick C. Teiwes, *Leadership, Legitimacy, and Conflict in China: From a charismatic Mao to the politics of succession*, (New York, 1984), s. 16.

⁵² *Ibid*, s. 16-21.

kinesiska läseskaran inom och utom partiet av Xinhua ges bilden av att KKP:s pågående politik och utvecklingen i Kina är rätta och riktiga.

Jörg-Meinhard Rudolph och Henry G. Schwartz skriver om och frågar sig i sina studier av *Referensnyheter* vilka intressen redaktörerna av tidningen hade på 1960-talet och varför nyheterna, enligt dem, förvrängdes genom att ta bort delar ur texter som gick emot regeringens officiella propaganda.⁵³ Noterbart är att varken Rudolph eller Schwartz uttalade sig på basis av någon fullödig dokumentation utan endast utifrån en handfull spridda exemplar av *Referensnyheter*. På denna punkt skiljer sig deras empiriska bas från den vi idag besitter och den på vilken denna uppsats grundar sig, dvs. en komplett löpande årgång av tidningen.

Ett möjligt svar på detta om antagandet om förvrängning, kan man analysera sig fram till om man dels läser Rudolphs egen studie där han i inledningen skriver om det överraskande stora intresset med vilket kadrer i Folkrepubliken Kina, kommunister eller inte, har när det gäller världens åsikter om Kina.⁵⁴ Om man läser Anne-Marie Bradys *Marketing Dictatorship*, så framkommer det hur Mao och hans nära bundsförvanter 1966 tog makten över propagandasystemet och använder detta som ett vapen mot befintliga meningsmotståndare inom centralkommittén i KKP och att den stora proletära kulturrevolutionen lika mycket som en politisk kupp också var en radikaliserings av Kinas propaganda- och tankearbete.⁵⁵

En slutsats av detta kan vara, som Schoenhals skriver, att den som har kontrollen över internt referensmaterial har betydande politisk makt.⁵⁶ På samma sätt kunde ju nyheter och åsikter från omvärlden i *Referensnyheter* styras och redigeras till att passa in i den rådande opinionen. Om *Referensnyheter*s läseskara dagligen fick läsa om hur omvärlden prisar Kinas framgångar liksom Maos tankar och en bit in på 1966 hyllar den pågående kulturrevolutionen, då kunde väl den politiska ledningen inte ha fel?

3 Referensnyheter i detalj

Referensnyheter har gått från 1930- och 40-talets stencilerade blad via 50- och 60-talets formaterade tidning på fyra sidor till dagens moderna publikation på upp till 16 sidor med special- och helgbilagor. Under 1966 bestod tidningen emellertid av fyra sidor och såg i princip ut på samma sätt hela året, med ett undantag, den 1 augusti förändras layouten något. Längst upp till höger placerades nu en ruta som bl.a. fylldes med citat från ordförande Mao. Den första utgåvan i augusti 1966, en tisdag, var citerat detta:

⁵³ Jörg-Meinhard Rudolph, s. 10-11.

⁵⁴ Ibid, s. 3.

⁵⁵ Anne-Marie Brady, s. 37-38.

⁵⁶ Michael Schoenhals, "Elite Information in China", s. 69.

我们的革命已经获得全世界广大人民的同情和欢呼，我们的朋友遍于全世界。

”Vår revolution har redan vunnit sympati och hyllning från hela världens folk, våra vänner finns utspridda i hela världen.”⁵⁷

En närmare titt på olika ämnen och innehåll visar att layouten i grova drag är geografisk med förstasidan som fokuserar på aktuella händelser rörande Folkrepubliken Kinas utländska relationer. Sida två innehåller nyheter från andra asiatiska länder inklusive skrivelser om Taiwan och Hongkong, sida tre behandlar Europa och Amerika samt sida fyra specialartiklar, reportage eller notiser.⁵⁸ Specialartiklarna grupperas ofta in i olika ämnen som exempelvis kultur-, vetenskaps-, idrotts-, eller jordbruksnyheter.

Detta förändras till viss del också från och med augusti och sammanfaller med att Mao-citat placeras i höjd med tidningsnamnet. Propagandaarbetet med kulturrevolutionen verkar intensifieras och *Referensnyheter*s rapportering om och från t.ex. Sverige blir mer och mer politisk. Fokus på förstasidan är inte längre Folkrepubliken Kinas utländska relationer utan istället utländska länders syn på kulturrevolutionen, Mao Zedongs tankar och Folkrepubliken Kinas framgångar på olika plan.

Nyheter från eller om Sverige är alltså 52 till antalet år 1966. Svenska källor, dvs. svenska tidningar och TV-nyheter, är 19 stycken och på *Referensnyheter*s förstasida hamnar sammanlagt 15 nyheter från eller om Sverige. Av dessa 15 målar 12 nyheter upp positiva bilder av Kina och dess politik och de övriga tre säger egentligen ingenting om Sverige som land. En nyhet ger i viss mån en bild när Sveriges regering kritiserar USA för misslyckandet i Vietnam. En annan handlar om att Kina inte kommer att anamma Sovjetunionens revisionism och den tredje om att en svensk reporter avslöjat en sovjetisk anti-Kinamanöver.⁵⁹ Egentliga och faktiska nyheter om Sverige och svenskarna är fem till antalet: AGA tillverkar infraröd kamera, svenskar anmäler sig som frivilliga till Vietnamkriget (på nords sida), Sverige m.fl. ber om fredssamtal om Vietnam och två nyheter från oktober 1966 då över 30 000 statsanställda tjänstemän och lärare strejkar.⁶⁰

Övriga ursprungskällor om eller från Sverige kommer från utländska nyhetsbyråer stationerade i Stockholm eller någon annanstans i Europa som bl.a. Reuters 5 st., DPA – Deutsche Presse-Agentur 5 st., UPI – United Press International 6 st., AFP – Agence France-Presse 6 st., och AP – Associated Press 3 st. m.fl.

⁵⁷ *Referensnyheter* 2/8 1966.

⁵⁸ Henry G. Schwarz, s. 57.

⁵⁹ *Referensnyheter* den 9/2, 9/6 och 23/11 1966.

⁶⁰ *Referensnyheter* den 14/1, 19/8, 28/8, 20/10 och 30/10 1966.

Förutom de analyserade texterna figurerar alltså Sverige i andra nyheter, bl.a. att Västtyskland och ett antal länder drabbats av mul- och klövsjukan och att sjukdomen också spridits till de södra delarna av Sverige. Mer från detta år: Det svenska kommunistpartiets ordförande Carl-Henrik (CH) Hermansson åker till Moskva och fyra dagar efter den nyheten rapporteras om att Hermansson inte åker, den svenske vetenskapsmannen (Nobelpristagaren) Tiselius säger efter Kinabesök att Kina är på väg att bli en stor vetenskapsnation och en nyhet om att Sverige motsätter sig att USA säljer krigsmaterial.⁶¹

Xinhua nyhetsbyrå hade våren 1948 etablerat sitt första Europakontor i Prag och 1963 sitt första Nordenkontor i Stockholm.⁶² I det inledande skedet i urvalet av nyheter gjorde Xinhuas utländska korrespondenter troligen åtminstone en del av det som korrespondenter vanligtvis gör. Det vill säga de gick på presskonferenser, intervjuade tjänstemän eller andra källor, läste nyhetstidningar och nyhetsmagasin och tittade eller lyssnade på TV- och radionyheter.⁶³ Korrespondenten skrev sedan om händelser som ansågs vara av intresse och skickade texten till centralredaktionen i Peking för översättning och redigering. Vad gäller de 52 nyheterna från eller om Sverige utgår samtliga, förutom en den 11 maj då korrespondenten skickar telegram om vad han har sett på Sveriges Television om ”Kinas framgångsrika vätebombssprängning”, från det skrivna ordet, dvs. tidningar, magasin eller telegram från utländska nyhetsbyråer. Ingenting av innehållet utgörs av presskonferenser, egna intervjuer eller radiomaterial.

Slutligen är det värt att notera att den 18 december 1966 publicerar *Referensnyheter* ett telegram från UPI i London där Europas redaktörer valt 1966 års största händelser vilka är: (1) Kinas interna dispyter såväl som uppkomsten av Röda gardet (2) Vietnamkriget (3) Frankrike drar sig ur NATO. Det anmärkningsvärda och paradoxala i detta är att Xinhua väljer att ha med ett sådant telegram i *Referensnyheter* trots att tidningen själv väljer bort nyheter som har med ovan nämnda händelser att göra.

4 Textanalys

Med *Referensnyheter*s funktion samt Xinhuas roll som statlig nyhetsbyrå etablerad är det dags att gå in i detalj och granska ett antal översättningar och textöverföringar och jämföra med dess ursprungsartiklar. I appendix finns alltså samtliga svenska originaltexter, de kinesiska versionerna samt svensk översättning av dessa.

⁶¹ *Referensnyheter* den 19/3, 22/3, 26/3 och två st. den 27/5 1966.

⁶² *Zouxiang shijie: Xinhuashe guoji baodao 70 nian* 《走向世界：新华社国际报道 70 年》(Ut i världen: Sjuttio år av Nya Kinas utlandsrapportering) (Beijing, 2001), s. 576-577.

⁶³ Chang Won Ho, s. 73.

Artiklarna i *Referensnyheter* tas upp i kronologisk ordning och dessa är relativt väl utspridda under året. Originaltexterna är olika till innehåll och omfattar längre reportage (Vindes resereportage i *Stockholmsstidningen*), rena nyheter från *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*, ledare (*Aftonbladet*) debattinlägg (Hellström i *Norrskensflamman*) och artikelform (Gärtze i *Expressen*).

Fokus i detta kapitel, som utgör själva kärnan i uppsatsen, ligger således på att granska den kinesiska textöverföringen via översättning och redigering mot den svenska originaltexten. I en analys av ett översatt material finns det mycket att lära både av det som finns med men också av det som utelämnats. Den som i viss mån kan styra media kan således styra information både till resten av partiet och till den övriga läseskaran, samtidigt som man också kan välja bort sådant som eventuellt skulle kunna leda till diskussion om partilinje och policy. Hu Qiaomu som före 1966 var länken mellan KKP och Xinhua talar i *Tantan baozhi gongzuo* om vikten av att om man skriver om framgångar så krävs det också att man skriver om svårigheter.⁶⁴ Huruvida redaktörerna för *Referensnyheter* följer de direktiven lämnar jag i mina analyser nedan upp till läsaren att avgöra.

Textanalyserna är presenterade i separata kapitel och efter en inledande introduktion till texten följer analys och sammanfattning. Därpå följer de texter som textanalysen i kapitel 4 utgår från (analysmaterial) där ordningen är: Kinesisk text från *Referensnyheter*, översättning av kinesisk text till svenska och slutligen svensk originaltext.

Noterbart, och som tidigare nämnts, är att avskriften av svenska originaltexter har följt originalet, inklusive vissa stavfel, blandad förekomst av versaler och gemener samt benämningar och transkriptioner som gällde vid ursprungstextens publicering.

Värt att notera är att den inledande analysen är något längre och mer detaljerad än övriga. Anledningarna är dels att ursprungsartiklarna (2 st.) är långa samt att textanalysen innehåller menings – och styckereferenser i ett försök att för läsaren underlätta att hitta rätt i originaltexterna.

4.1 Referensnyheter söndag 13/2 1966 (参考消息 1966年2月13日星期日)

中国人正在制服草原

瑞典《斯德哥尔摩日报》前主编文德访华观感

Kineserna i färd med att tämja gräsländet

⁶⁴ *Tantan*, s 167.

Svenska *Stockholmstidningens* förra chefredaktör Vindes intryck av besök i Kina

Denna artikel toppade *Referensnyheter* 13 februari. Artikeln baseras på två stora artikeluppslag i *Stockholmstidningen*, dels en från 29 december 1965 med rubriken ”Kinas Vilda Västern” och dels en från den 9 januari 1966 med rubriken ”Shanghai – rena söndagsskolan”.

Skribenten och förra chefredaktören Victor Vinde⁶⁵ verkar ha varit på resande fot i delar av Asien och skrev också om Nordvietnam i slutet av januari 1966. Noterbart är att bara mellan 22 december 1965 och 13 februari 1966 publicerades sammanlagt sex stora reportage av Victor Vinde i Kina i *Stockholmstidningen*.⁶⁶ Den 30 jan 1966 hade han också med en artikel om Nordvietnam. Artiklarna från Kina har rubriker som i kronologisk ordning lyder (Versaler och gemener enligt ursprungsartiklar): ”Mandsjuriet, där det hatade japanerna byggde KINAS RUHR”, ”KINAS VILDA VÄSTERN”, ”SYNDEN UTROTAD: SHANGHAI RENA SÖNDAGSSKOLAN”, ”KINA 1996 De fattiga äter sig mätta De rika har cykel”, ”Det fanns två vägar som ledde framåt: Den breda, lätta Men Kina var tvunget att välja den smala, svåra och långa – Maos väg” och till sist ”Föga flirt, mörklad sexualitet och sena äktenskap...det är kärlek på kinesiska”. Av dessa sex artiklar i *Stockholmstidningen* plus material från Viktor Vindes fru Rita i magasinet som på kinesiska översatts till 大城市 (Da Chengshi=Storstad)⁶⁷ publiceras tre stycken i *Referensnyheter*. Alla tre toppar och dominerar förstasidan.

Noterbart är att *Stockholmstidningen* under slutet av 1965 och inledningen av 1966, skrev en hel del om både Sovjetunion och Kuba. I slutet av december skriver tidningen om ”Kritik mot Kina från Östeuropa” och i början av februari om Castro som säger att ”Kineserna är värre än yankeebanditer” (ST 7/2-66). Kanske var det helt enkelt så att den kinesiska korrespondenten från Xinhua under en väldigt kort period bevakade svensk press och sedermera inte läste de Kinakritiska inläggen i februari det året. Eller så har han vidarebefordrat dem till hemmaredaktionen som valt bort dessa mot Kina kritiska artiklar och ledare.

Stockholmstidningen var vid denna tid något större i format än tabloidformatet. *Stockholmstidningen* som gav ut sitt sista nummer 27 februari 1966, (vilket för övrigt

⁶⁵ Om Victor Vinde, http://sv.wikipedia.org/wiki/Victor_Vinde (2008-12-03).

⁶⁶ Om *Stockholmstidningen*, <http://sv.wikipedia.org/wiki/Stockholms-Tidningen> (2008-12-03).

⁶⁷ *Referensnyheter*, 13/1 1966.

Referensnyheter rapporterade om på sidan fyra den 4 mars), tog alltså in artiklar från en före detta chefredaktör på resa i bl.a. Kina som skrev detaljerat och till synes initierat. Och någonstans i Stockholm fanns en kinesisk korrespondent från Xinhua som snappade upp eller valde ut delar av hans artikelserie och sände hem dessa för eventuell publicering. Enligt den kinesiska versionen är artikeln en summering av Vindes besök i Kina och vad var det då som den kinesiska läseskaran fick och inte fick läsa om Vindes besök i Kina?

Analys: Den svenska ingressen är inte alls med i den kinesiska texten vilket inte är uppseendeväckande i detta fall eftersom Vinde inleder med en geografisk beskrivning. Inledningen av brödtexten är i princip detsamma men fr.o.m. det andra stycket har man helt hoppat över text, där Vinde nämner inflyttat han-folk och nämner hur liten andel av Mongoliets folk som egentligen är mongoler. Efter det översätts texten nästan ord för ord under Vindes första mellanrubrik som handlar om klok politik gentemot minoriteterna. Därpå utesluts text där Vinde beskriver en dag på den mongoliska stäppen. Måhända har redigerarna här hörsammat Hu Qiaomus ord ”不要单说故事” (bu yao dan shuo gushi=inte bara berätta historier) eller ”消灭新闻中的废话” (xiaomie xinwen zhong de feihua=överge överflödigt tal i nyheter) som i och för sig gäller helt andra nyheter men som går att applicera här.⁶⁸ I reseberättelser är det ju onekligen passande med ögonvittnesskildringar av hur livet verkar te sig, men denna text har till synes gjorts om till en renodlad nyhetstext. Noterbart är i mitten av första stycket under den första mellanrubriken har man helt tagit bort texten om att den högste ledaren i Mongoliet är mongol och hans porträtt pryder alla väggar – mycket mera än porträttet av Mao. Senare i samma stycke har man heller inte tagit med de två avslutande meningarna där det förklaras att mongolerna gynnas materiellt av (regeringen i) Peking samt att de får fler jordbruksmaskiner än befolkningen i övriga Kina. Här kan man tänka sig att lokala ledare i *Referensnyheter*s läsekrets skulle tycka att detta var orättvist mot andra delar av befolkningen och att man av den anledningen ansåg det opassande.

Sedan fortsätter Vinde att beskriva lunchen, vad och hur man åt och där den kinesiska texten inleder nästa stycke med att kort skriva att han (Vinde) åt lunch i produktionslagets chefs tält. Man fortsätter med att i huvudsak översätta stycket i sin helhet, dock med subtila språkliga förändringar. Vinde skriver bl.a. om att kommunordföranden berättar om livet förr, dock utan att en gång citera Mao vilket Vinde ”höll honom räkning för”, just den lilla detaljen är inte med i översättningen. I sista raden innan nästa mellanrubrik skriver Vinde att ”sedan

⁶⁸ *Tantan*, s. 155 och s. 189.

kom revolutionen” medan översättningen lyder ”efter revolutionens utbrott”, där utbrott kan anses ge ett något kraftigare genomslag, och fortsättningsvis skriver Vinde att ”man reste sig mot herrarna” medan översättningen lyder ”människorna har kontroll över sina liv”, och där kan man fråga sig vilket som är mest revolutionärt, att resa sig mot herrarna eller att ta kontrollen över sina liv. Små men troligen medvetet subtila omskrivningar.

Texten under mellanrubriken ”Mongoliets cowboys” är helt borta och istället går man direkt på stycket som handlar om att den tunga industrin börjat komma och att här finns tillgångar på både kol och järnmalm och att en maskinindustri är på gång. Däremot väljer man bort inledningen av detta avsnitt som tar upp Pekingregeringens sannolikt strategiska motiv att befolka, industrialisera och uppodla delar av provinsen. Längre ned i texten väljer man också bort delar där Vinde pekar på att utvecklingen kanske inte gått så fort som man hoppats och att detta kanske beror på samordningsplanerna i Peking.

Det sista stycket innan den kinesiska mellanrubriken introducerar Shanghai handlar om att det mest revolutionära arbetet som Pekingregeringen genomför gäller hälsa och utbildning. Dessförinnan hoppas detaljer över som att Vinde kommenterar att transportväsendet förefaller starkt underutvecklat och sedan kan det tyckas märkligt att stycket om utbildningen inte översätts, där Vinde skriver att framstegen är imponerande. Att Vinde anser att politiseringen här som överallt i Kina är total får inte läsarna kännedom om. Inte heller diskussionen om Stalin och Chrusjtjov, eller det faktum att Vinde skriver att han i diskussionerna gett upp sitt eget försvar av Chrusjtjov och istället börjat att kritisera Stalin, överförs till kinesiska.

Därnäst följer alltså i den kinesiska översättningen text om Shanghai som är baserad på en helt annan artikel av Victor Vinde och publicerad en dryg vecka efter den första i Stockholmstidningen.

Redan i mellanrubriken kan man skönja en subtil omskrivning, om än inte helt tydlig möjligtvis. I Vindes artikel står det i rubriken ”synden utrotad” medan det i den kinesiska översättningen står ”kriminaliteten utrotad”. På kinesiska står zui’e (罪恶) vilket på svenska betyder brott, kriminalitet och ondskefull medan det i kinesiska faktiskt finns ett ord för just synd, zuinie (罪孽) men man valde det vanligaste ordet för kriminalitet. Av det kanske man kan dra slutsatsen att man inte ville sprida till läsekretsen att synden hade regerat i Shanghai, medan kriminaliteten kändes mer hanterbar.

Nästa stycke har skrivits om en del men med samma innebörd. Dock har man i översättningen tagit bort Vindes ”hundratusentals tiggare” och skrivit bara tiggare. Senare väljer man att korta ned texten istället för Vindes omskrivningar att synden utrotats lika

effektivt som man utrotat flugor och mygg, där står i översättningen bara att ”dagens Shanghai har redan avlägsnat/utrotat all kriminalitet”. Återigen väljer man bort ordet synd. I slutet av stycket är det värt att notera att översättarna inte vetat vad som menats när den norska generalkonsuln säger att ”här riskerar ingen att förlora ett öre”, eftersom man för ordet öre har översatt detta fonetiskt med 奥尔 som uttalas ao'er, dvs. för öre. Hade man förstått vad som avsetts hade man förmodligen använt motsvarande kinesiska ord för öre, dvs. fen 分. Och man kan ju undra hur den kinesiska läsekretsen tänkte om detta, att inte riskera förlora ett ao'er, som på kinesiska sammansatt på detta vis inte betyder någonting. Och det är ändå detta som verkar vara vitsen med stycket, att det är lugnt och säkert och att man som sjöman inte riskerar att bli rånad på sina pengar.

Sedan utelämnar den kinesiska texten ett par textstycken där Vinde beskriver stadens gator och exempelvis the Bund där tillträde var förbjudet för hundar och kineser,⁶⁹ samt beskrivningen om att affärslivet påminner Vinde om Broadway i New York eller Oxford Street i London. Istället fortsätter översättningen med text om hamnområdet dit ingen förr vågade sig ensam, men som nu är lugna och rena. Hela detta stycke i Vindes text är översatt, förutom en mening, den om att hamnarbetarna nu är fast anställda och att deras lön är något högre än industriarbetarnas och att de har fri tillgång bostad, fri läkarvård och många andra förmåner. Skälet till att detta inte översatts är troligen att situationen i Shanghai inte speglade arbetares förhållanden på andra ställen i Kina, vilket också Vinde skriver i sin avslutning. Det vill säga att man hunnit längre med upprensning och förmåner i Shanghai än på många andra ställen och att en sådan text skulle visa på orättvisa och ojämlikhet. Sedan berättas om mekaniserat arbete och Vinde skriver att det är ”en revolution”, där har kineserna översatt detta till ”en slags/typ av revolution”, dvs. redaktörerna kanske inte ansåg att mekaniserat arbete är en riktig revolution likt den sociala klassrevolutionen, men ändå kunde ges epitetet ”en typ av revolution”. Detta har troligen sitt ursprung i att de kallar vägen till befrielse och bildandet av Folkrepubliken Kina för en revolution, samt det faktum att nationen nu var på gång att ta itu med en annan revolution, en kulturrevolution.

Fortsättningsvis hoppas återigen ett par stycken över där Vinde bl.a. nämner nordiska skeppare som lovordar effektiviteten i hamnen men också tillägger att ”vårt sjöfolk leds till döds i dagens Shanghai”, vilket öppnar för moraliska funderingar kring om det bara var för bordeller och kasinon sjömän gick iland för förr. Detta är emellertid inget den kinesiska

⁶⁹ Robert A. Bickers & Jeffrey N. Wasserstrom, “Shanghai’s ‘Dogs and Chinese Not Admitted’ Sign: Legend, History and Contemporary Symbol, *The China Quarterly*, no. 142, Juni, (1995), s. 444-466, [http://www.polonews.info/documenti_originali/Repubblica \(1912 - 1949\)/Dog_shanghai.pdf](http://www.polonews.info/documenti_originali/Repubblica (1912 - 1949)/Dog_shanghai.pdf) (2009-02-11).

läseskaran får någon kännedom om. Inte heller får man veta något om det Vinde fortsätter med, om att folk idag kan roa sig i de gamla syndiga högkvarteren som nu inhyser biografer, teatrar m.m., och kanske beror det på att Vinde skriver att allt är politiserat, att allt handlar om hur kineserna reser sig ur förnedringen och jagar kapitalister och utlänningar på dörren och hur bra man idag har det i folkkommunerna. Det framstår som att redaktörerna knappt tror på detta själva, eller att de inte är stolta över det, för annars borde en omskrivning ha fungerat för läsekretsen. För läsarna borde rimligtvis känna till dessa fakta, dvs. att teaterföreställningar och biograffilmer är politiserade. Eller så är det just detta de inte känner till, att propagandabudskap smygs eller basuneras ut i filmer och i teaterframträdanden för att göra innehållet till oundviklig sanning enligt KKP. På samma sätt fortsätter den kinesiska texten där delar av Vindes nästa stycke väljs ut som handlar om att det i slutet av 1940-talet fanns omkring 100 000 olika kriminella element i Shanghai. Följande mening i Vindes artikel har man dock hoppat över: ” De fördes alla härifrån i början av 1950-talet av kommunisterna och lär ha omskolats på den kinesiska landsbygden”. Detta borde inte ha varit ett okänt faktum, eller så var det just det, alternativt att man inte ville kännas vid det. Alternativt tyckte man helt enkelt inte att detta var en nyhet, att man förflyttade de kriminella elementen till landsbygden för omskolning. Däremot berättar man sedan om att du nattetid kan tappa din plånbok på gatan och bara den innehåller ditt hotells adress så får du nästa dag tillbaka den.

Fortsättningen ger också en tydlig bild av hur nogsamt redaktörerna har redigerat och skrivit om den ursprungliga artikeln. Delar av stycken och t.o.m. delar av meningar klipps bort och görs om. De översätter i princip allt i detta första stycke, med ett undantag; där Vinde skriver ”[...]men också vilket fast grepp den politiska ledningen har om folket”. Den meningen, eller snarare del av hela den långa meningen inklusive bisatser, har tagits bort vilket tyder på en väldig noggrannhet hos redaktörerna samt slutsatsen att man inte ville att läsekretsen skulle veta vad en svensk f.d. chefredaktör tycktes anse om den politiska ledningens fasta grepp om folket.

Den efterföljande texten är också av intresse eftersom man ordagrant översatt delen där Vinde skriver om en dag i slumkvarteren tillsammans med en tjänsteman från kommunalförvaltningen och tydligen fick möjlighet att fråga folk hur de levde, vad de tjänade osv. Stycket avslutas med att det verkar som om Shanghais myndigheter anser att det inte fanns något som behöver döljas. Mot läseskaran ger det en bild av att lokala partiledningar är öppna mot folket och t.o.m. mot en utländsk journalist. Vad läseskaran emellertid inte vet, men som vi kan ana eftersom vi i Vindes tidigare artikel ”Kinas Vilda Västern” vet att Vinde använde sig av tolk från kinesiska till engelska och troligen inte behärskade det kinesiska

språket. Han kan då rimligen inte ha haft mycket kontroll över att de frågor och svar han fick var de korrekta. Det faktum att redaktörerna med denna mening, att det inte verkar finnas saker att dölja, samtidigt som man tar bort och skriver om stora delar av en text, och över huvud taget inte har med något som helst som kan uppfattas som kritik mot Mao, partiet eller sakers tillstånd gör ju att när man sitter med originaltext och översatt text ändå anar att det just finns saker att dölja. Den kinesiska versionen utelämnar sedan över en hel del text där Vinde nämner vuxna f.d. analfabeter, att få från slumområdena har kunnat flytta in i moderna hus osv., utan man väljer ut ett mellanstycke om att hela området verkar vara väldigt organiserat och att partiet håller en skyddande hand över allt detta.

Avslutningen på denna kinesiska översättning följer samma mönster. De två sista meningarna i översättningen är värda att notera av flera anledningar. Dels får vi veta att man hoppat över mängder text om kapitalister. Kapitalister som frivilligt samarbetar med den kommunistiska ledningen och där vi får veta hur mycket en del kapitalister tjänar årligen. Sedan följer Vindes avslutning där han skriver att Shanghai naturligtvis inte är representativt för dagens Kina utan redan är morgondagens, detta är inte översatt. Fortsättningen av texten är dock relativt bekännande till originalet men sedan följer avslutningen där åtminstone ett litet ord gör att innebörden ändrar karaktär. Vinde skriver med anledning av hur det moderna Kina kommer att se ut, att det *nästan* inte har något gemensamt med det gamla Kina, medan översättningen lyder *fullständigt saknar* (haowu 毫无) något gemensamt med det gamla Kina. Av den lilla förändringen att döma vill man troligen förmedla att partiet har städat upp i kriminalitetens Shanghai, inget finns att dölja, alla är ärliga och det är en säker och ren stad, vilket det sålunda verkligen inte var innan befrielsen.

Sammanfattning: Av denna nyhetstext i *Referensnyheter* blir vi varse att mycket av originaltexten tagits bort. Stycken och meningar har skrivits om och vid tidpunkt för publicering kan den inte direkt kallas aktuell nyhetsrapportering. Detta p.g.a. att ursprungsartiklarna publicerades vid två tillfällen, den 22 och den 29 december 1965. Nyheten publiceras i *Referensnyheter* först den 13 februari 1966, alltså drygt en och en halv månad senare. Med detta nämnt så vet vi att Jörg-Meinhard Rudolph och antydningar att förstasidesnyheter har en genomsnittlig tidsförskjutning på två-tre dagar inte alltid är korrekt.⁷⁰

⁷⁰ Jörg-Meinhard Rudolph, s. 17.

Med tanke på rubrik och innehåll vet vi också att vi inte får reda på någonting om Sverige, vilket sannolikt inte var meningen. Urvalet av denna nyhet har sannolikt gjorts för att få en utländsk besökares (Vindes) bild av läget i Kina. Vi får en inblick i hur kinesiska redaktörer, översättare och redigerare har gått tillväga i summeringen av Vindes artiklar. Vid genomläsningen av originalartiklarna framkommer att Vinde verkligen verkade positiv till Kinas förändringar på många områden men att han också åtminstone verkar ha försökt ge en nyanserad och objektiv bild.

Men den kinesiska läseskaran får inget veta om att antalet mongoler i Mongoliet bara är en bråkdel mot han-folket, de får heller inte veta att ledaren är mongol eller att hans porträtt hänger på alla väggar till skillnad från ordförande Maos. Att utvecklingen ändå inte går så snabbt som önskat och att detta kanske beror på samordningsplanerna i Peking utelämnas. När det gäller Shanghai får läseskaran inte läsa om att transportväsendet förefaller starkt underutvecklat. För en utomstående betraktare kan det i förstone verka märkligt att översättningen inte har med Vindes kommentar om att utbildningens framsteg är imponerande, vilket ju vore ett bra betyg för KKP, men då vet ju ingen vad som komma skall under kulturrevolutionen. Att Vinde anser att det politiska greppet om folket är starkt får inte läseskaran veta men däremot att Shanghais myndigheter inte verkar ha någonting att dölja när Vinde går runt i Shanghais slumkvarter.

Utifrån denna analys kan slutsatsen dras att det verkar ha funnits en väl genomtänkt politisk agenda och strategi när man redigerat Vindes text inför publicering i *Referensnyheter*. Det är också svårt att hävda att läsarna fått ta del av en korrekt och allsidig bild genom översättning och redigering av Vindes Kinareportage.

4.1.1 Analysmaterial (*Referensnyheter* 13/2 1966)

参考消息 1966年2月13日星期日

中国人正在制服草原

瑞典《斯德哥尔摩日报》前主编文德访华观感

[本刊讯]

瑞典《斯德哥尔摩日报》前主编文德继续在报发表访华文章。摘要如下：

中国人正在制服草原，甚至部分沙漠地区。他们挖井取水，种树防沙。中国宣传蒙古为“开花的沙漠”。即使这有一部分夸张，但也有一半是真实情况。

少数民族占全国人口的百分之五·一六，北京政府对他们采取非常明智的政策。在海拉尔蒙古人有自己的中小学，内蒙古的最高领导人是蒙古人，甚至在物质上蒙古人也受到北京的优待。

在生产队长的帐篷里吃午饭。公社社长谈到了过去以及到现在的过度，草原上的人们几十年来过着奴隶的生活，大群牲口为富人占有，人们挨饿受冻，生活很不幸。后来革命爆发，人民当了主人，现在一切都已消除了。

这里已经有了重工业，如果一切按计划进行，内蒙将和新疆一起逐渐达到满洲的水平。这里煤和满洲一样丰富，铁也很多。包头生产钢，并且发展起很大的机械工业。

北京政府在卫生和教育方面所做的工作是最革命的。医疗和卫生正在彻底改变这些人的生活条件。

《罪恶消除了：干净的海》

我在中国北方所得的中国人吃得饱，穿得暖的印象在到南方去的旅行中也得到了证实。物资供应丰富，食品和消费品丝毫不缺。

世界闻名的充满妓院，赌场的上海在这里所留残迹不多。这里也没有发臭的贫民窟，饥饿的儿童或乞丐。今日的海已消除了一切罪恶。上海在精神和物质上都是一个干净的城市。挪威总领事说：

“上海市世界上对海员来说最安全的港口。海员在这里不会丢失一个奥尔”。

过去没人敢单独去冒险的港口区现在是平静而清洁。这里不再有低级的咖啡馆，业务赌场。一九四〇年代来，尚无任何机械工具，一切靠肩扛，手推。目前四分之三的装卸工作已经机械化。这是一种革命。在一九四〇年代末，上海约有各类小偷，妓女和流氓十万人。今天你甚至可在黑夜把钱包丢在街上，只要钱包里有旅馆的地址，你第二天一定从旅馆服务员那里重新得到钱包。

到上海的贫民区去走走——这些地区面积仍很大——或与工厂的老工人交谈交谈，你将了解广大人民的生活条件有了多么巨大的改善。

我们在社会管理委员会一位工作人员的陪同下在一个过去最糟糕的贫民区访问了一天。我们可以进入人民的家庭，坐下来聊天，询问他们的生活情况等等，似乎上海的领导当局认为没有东西需要隐瞒。

整个地区在一个庞大的组织的管理下，秩序井然。这个组织似乎包括每条里弄，每座房子，每个居民。在这一切之上，伸张着党的保户之手。

上海周围新发展起来的工业卫星城使人看到中国未来的面貌。这和旧中国毫无共同之处。

ÖVERSÄTTNING

Referensnyheter söndag 13/2 1966

Kineserna i färd med att kontrollera grässlätten

Sverige "Stockholmstidningen" förre chefredaktör Vindes intryck av besök i Kina.

[Pressrapport]

Den svenska Stockholmstidningens förre chefredaktör Vinde fortsätter i tidningen att publicera artiklar om sitt besök i Kina. Utdrag som nedan:

Kineserna i färd med att kontrollera grässlätten, t.o.m. delar med ökenområden. De gräver brunnar för att komma åt vatten och planterar träd för att binda sanden. Kina beskriver [Inre] Mongoliet som en "blommande öken". Även om detta till delar är en överdrift, så är det dock delvis hur det faktiskt ligger till.

Etniska minoriteter utgör 5-6 % av Kinas befolkning. Regeringen i Peking intar en mycket klok politik gentemot dessa. I Hailar (idag största produktionsbasen för djuruppfödning i Inre Mongoliet, min notering), har mongolerna egna grundskolor, Inre Mongoliets högste ledare är mongol och mongoler ges t.o.m. materiella fördelar från Peking.

Befinner mig i produktionslagets chefs tält och äter lunch. Kommunchefen pratar om det förflutna såväl som om övergången till dagens situation. Folket på grässlätten hade de senaste decennierna levt som slavar, de stora boskaphjordarna

hade kontrollerats av de rika, folket hade lidit av hunger och kyla och livet var väldigt olyckligt. Efter revolutionens utbrott har människorna kontroll över sina liv, och allt detta hör nu till det förgångna.

Här finns redan tung industri och om allt fortsätter enligt planen kommer Inre Mongoliet och Xinjiang tillsammans gradvis nå Manchuriets nivå. Här finns kol i samma mängd som i Manchuriet, järn finns det också mycket av. Baotou tillverkar stål, och dessutom utvecklas en stor maskinindustri.

Det mest revolutionära arbetet gör regeringen i Peking när det gäller hälsa och utbildning. Sjukvård och hälsa håller nu på att genomgripande förändra dessa människors levnadsförhållanden.

<Kriminaliteten utrotad: Det rena Shanghai>

I norra Kina var mina intryck att alla människor kunde äta sig mätta och klä sig varmt. På resa i de södra delarna bekräftades den bilden. En rik tillgång på material och mat och konsumtionsvaror saknades inte det minsta.

Världens bild av Shanghai med ett överflöd av bordeller och spelhus finns det inte längre många spår av. Här finns heller ingen illaluktande slum, inga hungrande barn eller tiggare. Dagens Shanghai har redan avlägsnat all kriminalitet. Vad gäller det själsliga så väl som det materiella så är Shanghai en ren stad. Den norska generalkonsuln säger: Vad gäller sjömän har Shanghai världens säkraste hamn. Sjömän som befinner sig här riskerar inte att förlora ett öre.

Hammområdet dit ingen förr vågade gå ensam är nu lugnt och rent. Här finns inte längre vulgära kaféer eller professionella spelhallar. Under 1940-talet fanns fortfarande inga som helst maskiner, allt förlitade sig på bärare och dragare. Idag är redan tre fjärdedelar av hamnarbetet mekaniserat. Det är en slags revolution. I slutet av 1940-talet fanns det i Shanghai cirka 100 000 olika tjuvar, prostituerade och gangsters. Idag kan du t.o.m. nattetid tappa din plånbok på gatan, och om bara plånboken innehåller ditt hotells adress så kommer du nästa dag få plånboken tillbaka av hotellets personal.

Promenerar du i Shanghais slumområde – dessa områden är fortfarande väldigt stora – eller om du konverserar med de äldre fabriksarbetarna, så kommer du att få höra hur stora delar av befolkningens levnadsförhållanden har förbättrats avsevärt.

I sällskap av en tjänsteman från kommunstyrelsen besöker vi en dag ett av de tidigare värsta slumområdena. Vi får lov att gå in i folks hem, sätta oss ner och samtala och fråga om deras levnadssituation m.m., och det verkar som om Shanghais myndighetsledning inte alls känner något behov av att dölja något.

Hela området är underställt en enorm organisation, och är i en perfekt ordning. Denna organisation verkar sköta varje gränd, varje hus och varje invånare. Och över allt detta håller partiet sin skyddande hand.

De nya industriella satellitstäderna kring Shanghai låter oss se Kinas framtida ansikte. Detta och det gamla Kina har inte det minsta gemensamt.

ORIGINALTEXT

[Onsdag 29 dec 1965 - Stockholmstidningen]

(Rubrik) KINAS VILDA VÄSTERN Victor Vinde i Kina

(Ingress) **Huhehot, Inre Mongoliet (ST:s utsände) Dimensionerna på landskapet bara växer och växer under resan i norra Kina. Inre Mongoliet är tre gånger större än Sverige, avståndet från öst till väst är 2 400 km och från norr till söder 1 000 km. Temperaturskillnaderna från den ena delen av landet till den andra kan variera 15-20 grader.**

Resan började i det nordvästra hörnet som gränsar både till Sovjetunionen och Yttre Mongoliet. Det tog sex timmar med ett litet ryskbyggt plan att tillryggalägga de 1 250 kilometerna därifrån till huvudstaden Huhehot, som ligger ungefär mitt i detta avlånga land. Mellan Hailar i nordväst och Huhehot finns varken väg eller järnväg och flyget går bara en gång i veckan.

(Brödtext) Steppen och även delar av öknen håller nu kineserna på att få bukt med. Nyplanterad skog tränger fram överallt ju mer man närmar sig huvudstaden. Tiotals mil därifrån är redan tusentals hektar uppodlade och konstbevattnade. Man gräver brunnar och får fram vatten, och man planterar häckar av träd som skydd mot flygsanden. I den kinesiska reklamen för Mongoliet talas om "öknen som blommar", och även om det delvis är en överdrift, så är det redan en halv sanning.

Här måste också ha skett en kraftig invandring från det egentliga Kina, fastän inte av sådana proportioner som det påstås då och då i väster. Hela befolkningen uppgår nu till tolv miljoner av vilka ungefär en och en halv är mongoler och några hundratusental tillhör andra minoritetsgrupper. Långt i söder lever en liten rysk folkgrupp. Resten är han-folk, dvs invandrande från det egentliga Kina.

I Mongoliet liksom i andra delar av Kina där det finns betydande minoriteter, talar man aldrig om "kineser" utan om "han-folk" – folk av hanrasen. Kineser kallas alla som bor i det väldiga kinesiska riket: både mongoler, tibetaner och andra. Jag hörde av journalistkolleger i Peking att det skulle finnas 20 miljoner kineser i Mongoliet, men den siffran stämmer alltså inte. Att den är fel beror nog på att de utländska journalisterna liksom diplomaterna är portförbjudna i hela det Inre Mongoliet.

Men naturligtvis finns det plats för många fler människor i Inre Mongoliet. Det är än så länge nästan folktomt, men inte tillnärmelsevis så folktomt som det angränsande, sovjetdominerade Yttre Mongoliet.

Vi hade börjat resan i den andra ändan av landet, närmare bestämt i Hailar eller Chailar som mongolerna uttalar det. Vi var inte bara de första journalisterna från Europa som kommit på besök i den här delen av Mongoliet. Vi var tydligen också de första västerlänningarna i mannaminne.

Hailar är huvudorten i en landsända med över en och en halv miljon invånare, flertalet mongoler. De lever på boskapsskötsel ute på prärien. I själva stan som nu har 110 000 invånare – mer än fem gånger så mycket som före kriget – är han-folket, dvs kineserna, i majoritet. De är sysselsatta inom den industri som växer fram: mejerier, garverier, skofabriker

och allehanda småindustrier som förser landsbygden med verktyg. Men även i Hailar, där mongolerna bara utgör en tredjedel av befolkningen, är allting tvåspråkigt: mongoliskt och kinesiskt.

Klok politik mot minoriteter

Pekingregeringen för en mycket klok politik gentemot minoriteterna, som sammanlagt inte uppgår till mer än 5-6 procent av hela befolkningen. I Hailar har mongolerna sina egna folk- och realskolor, och formellt dominerar de också förvaltningen. Högste ledaren i Inre Mongoliet är mongol, och hans porträtt pryder alla väggar – mycket mera än porträttet av Mao. Även materiellt gynnas mongolerna av Peking. De får flera traktorer och skördemaskiner än befolkningen i det övriga Kina.

Det var i sällskap med både kinesiska och mongoliska tolkar som resan till prärien startades. Ute på steppen varken talar eller förstår vanligt folk kinesiska.

Vi gav oss av i 20 köldgrader och solen hade ännu inte hunnit värma så tidigt på morgonen. Men dagarna är längre här än i Nord sverige. Det var fullt dagsljus klockan åtta och dagern varade till halv sex på eftermiddagen. Solen lyste från blå himmel som den lär göra fem dagar av sex här uppe. Vid tolvtiden på dagen värmdes den ordentligt, och temperaturen steg med flera grader för att sedan falla katastrofalt efter solnedgången. Den var nere i 28 köldgrader på hemresan!

Värdfolket hade lånat oss fotsida mongoliska fårskinnsrockar, sådana som hästkarlarna bär ute på prärien. De var tunga som bly och varma som en kakelugn, men om ansikte och fötter frös man i den dragiga jeepen som guppade fram i sick-sack över den isbelagda, väglösa steppen. Det tog betydligt mer än två timmar att göra tio svenska mil, men så blåste det också hård yrsnö hela tiden, och terrängen var svårframkomlig.

Det var obeskrivligt ljuvligt att så småningom hamna i ett ombonat och uppvärmt mongoltält – jurta – och få stärka sig med ett hett te uppblandat med mjölk. Mongolerna har helt andra mat- och dryckesvanor än kineserna. En kines skulle aldrig ta mjölk i sitt te – oss smakade det förträffligt.

Jurtan är rymlig, och det finns plats för minst tre breda sängar utmed väggarna, ett bord och en murad eldstad mitt i tältet. I taket finns det ett glasfönster som släpper in allt dagsljuset och som kan öppnas på vid gavel vid behov av frisk luft. Vi hade hamnat i en familj där den relativt unge husfadern var brigadledare – dvs ledare för cirka 100 familjer – och här fanns tre barn av vilka två i skolålderna, samt en farmoder. I sällskap med oss var nu vice-ordföranden i kommunen och en partisekreterare från Hailar jämte de två tolkarna. Vi tillbragte en hel del tillsammans.

Jag skall först berätta om lunchen. Den bestod av lammkött, som kokades i en stor gryta på spisen. Spisen eldades med häst-, ko- och fårspill. Lammköttet serverades på ett stort fat och tog för oss med händerna. Mongolerna använder varken pinnar eller kniv och gaffel. Värden bjöd oss sin slidkniv, men vi klarade oss bra med fingrarna alldeles som hos araberna. Köttet var utmärkt. Till det fick vi hembakat vitt bröd, vitlöksklyftor, sojasås och osaltat smör. Smöret smakade som tjock, något syrlig grädde och var en läckerhet. Ovanpå köttträten fick vi soppa med makaroner. Till maten serverades i små glas ett sött mongoliskt vin, gjort på ris och nötter. Det påminde om portvin. Så avslutades det hela med svart te. Mongolerna dricker tydligen inte kinesernas gröna te.

Under hela måltiden var konversationen i gång i ett. Det blev ett avbrott när barnen kom hem från skolan alldeles röda om nosen. Ute tjöt stormen. Men sen fortsatte samtalet med hjälp av tolkarna som översatte från mongoliska till kinesiska och från kinesiska till engelska. Den kinesiska tolkens ordförråd tröt ibland, men det gick i alla fall.

Det var kommunordföranden som talade nästan hela tiden. Han berättade om det förgångna och om övergången till nutiden nästan utan att en enda gång citera Mao Tse-tung. Det höll jag honom räkning för. Folket här på prärien hade bara några decennier sedan levt som slavar. De stora hjordarna ägdes av rika män, som svältfödde sina underlydande. Man frös och man svalt och olycklig.

Så kom revolutionen, och man reste sig mot herrarna. Nu är de alla borta.

Självständiga folkkommuner

I dag är hela den väldiga prärien organiserad i folkkommuner på 2 000 à 3 000 invånare, 400 à 500 familjer. Varje folkkommun är i sin tur uppdelad i fyra brigader på ungefär 100 familjer vardera. Brigaden är så gott som självständig, men det är kommunen som håller med gemensamt sjukhus och kommunstyrelsen är högsta myndighet i området. Varje brigad har sin egen läkare eller sjukvårdare, sin egen folkskola och sin egen lantbruksutrustning.

Både befolkning och djurbestand har ökat kraftigt sedan befrielsen. Nu har kommunen 10 000 kor och oxar (mot 3 000 år 1958), 4 000 hästar, 500 kameler, 80 000 får och 8 000 getter. Djuren är fördelade på de fyra brigaderna.

Varje familj har sin egen häst, en ko och åtta-tio getter och får, ibland två kor och två hästar. Hästen är det naturliga fortkaffningsmedlet på prärien. Ett par gånger i veckan håller kommunen med buss till Hailar, där präriefolket kan övernatta i särskilda härbärgen innan de nästa dag, efter gjorda uppköp i staden, tar bussen hem igen.

Kontantlönen är låg, ungefär en krona och 50 öre per dag och per familjemedlem, men den har stigit med 40 procent på de sista fem åren och stiger med cirka 10 procent om året. Mindre än halva kontantlönen täcker kostnaderna för mat, och ändå äter mongolerna både kött och smör varje dag på året. Men, säger den ganska tystlåtna brigadledaren på mongoliska, så har vi här på prärien heller aldrig haft det så bra som nu.

Det mongoliska herdesamhället är till stor del självförsörjande. Det är bara frukt och grönsaker som tryter på vintrarna, och då får man hämta det i stan. Kvinnorna syr alla kläder både åt sig själva och åt familjen. Den mongoliska nationaldräkten är helt dominerande. När vi tittade in i den lilla folkskolan – byggd av lera och tegel – visade det sig att både barn och lärare har nationaldräkter.

Mongolerna skiljer sig i mångt och mycket från kineserna. De har som sagt andra mat- och dryckesvanor, de kär sig annorlunda, har ett annat skrift- och talspråk. Men de gifter sig också mycket tidigare och har många barn. Här påtvingas ingen familjeplanering som i det övriga Kina.

- Det finns plats för många fler människor här, förklarade kommunordföranden. Mongolstammen är på stark tillväxt igen. Giftasåldern är 18-20 år, och dödlighetsprocenten har sjunkit mycket starkt.

Mongoliets cowboys

Fram mot eftermiddagen hade stormen lagt sig något, och vi kunde ge oss ut i jeepen – ut på betesmarkerna. Mot det vita snötäcknet såg man här och var i fjärran stora hjordar av hästar och kor och enorma flockar av får – i tusental. Hästhjordar på 400-500 djur satte av i galopp över prärien när jeepen närmade sig, men stoppades av hästkarlarna, Mongoliets cowboys. Vilken säkerhet på hästryggen när de sprängde fram på den snötäckta marken! Vi fick höra att en mongol sitter till häst vid sex års ålder och att han vid åtta år kan mästra vilken häst som helst. Barnen börjar rida vid fyra år.

En liten del av befolkningen på den mongoliska prärien har blivit bofast: de som bor nära vatten och har bra betesmarker. Jag fick intrycket att det var mest han-folk som blivit bofasta. Den brigad som jag gästade flyttar varje vår upp till bergen och lever där ända till hösten. Man tar skollärare och läkare med sig och flyttar pick och pack. Det enda man lämnar kvar är den fasta eldstaden. Den slår man upp tältet kring när man återvänder på hösten. Ingen av invånarna i tältet – varken vuxna eller barn – skulle vilja bli helt bofasta och avstå från den underbara resan upp i bergen när allting står i blom och snösmältningen bevattnar marken. ”Inte skulle vi vilja leva i en stad”, sade den unge brigadledaren, ”och inte längtar vi dit. Här har vi ju hela prärien för oss själva”.

Tunga industrin börjar komma

Men om människorna utan tvivel utgör en av de mest fascinerande inslagen i den här nordliga delen av Mongoliet, framför allt därför att de är annorlunda, så satsar Pekingregeringen i dag av nationalekonomiska och sannolikt strategiska motiv mest på att befolka, industrialisera och uppodla de centrala och sydliga delarna.

Den tunga industrin har kommit hit och om allt går efter planerna kan Inre Mongoliet i sällskap med Sinkiang så småningom komma i nivå med Mandsjuriet. Man har funnit enorma koltillgångar nästan lika rika som i Mandsjuriet och järnmalm har man också gott om. I Paoutau, som har närmare en miljon invånare – och inte 1,5 miljon som några västerländska resenärer påstår – produceras stål från två masugnar och ett halvt dussin martinugnar och här växer också upp en stor mekanisk industri.

Men fullt så blixtnabbt som man i Paoutau hade hoppats har utvecklingen inte blivit. Det behöver inte bero på att man lokalt varit ur stånd att driva upp produktionen utan kan sammanhålla med samordningsplanerna i Peking, där man bestämmer takten.

Vid sidan om den tunga industrin sätts alla krafter in på att bygga industriföretag som dels kan tillvarata landets råvaror, dels kan producera konsumtionsartiklar. Tillgången på pälsar och hudar utnyttjas industriellt i stor skala. I Huhehot finns också ett av Mongoliets största sockerraffinaderier. Sockret var av prima kvalitet men kostade en och femtio per kilo att framställa. Det säljs i detalj till det dubbla priset. Textilindustrin lever på den utmärkta ullen från prärien. Också den industrin hade höga produktionskostnader, inte minst med tanke på de låga lönerna.

Det lokala transportväsendet förefaller starkt underutvecklat och är nästan inte alls motoriserat. Över hälften av de foror som på mornarna kom in till huvudstaden drogs av två kameler framför varje lastflak.

Mest revolutionerande är och förblir de ingrepp som Pekingregeringen gör på hälsovårdens och undervisningens område – det kan man konstatera i det oändliga. Sjukvård och hygien håller totalt på att förändra levnadsvillkoren hos denna primitiva befolkning. Men jag tror att Inre Mongoliet i likhet med Mandsjuriet har ett försprång framför det övriga Kina.

På folkskolestadiet är framstegen imponerande. 80 procent av barnen i städerna och 60-70 procent på landsbygden får skolgång av något slag, lär sig läsa och skriva och lär sig något yrke. På realskolestadiet går det långsammare. Men i Mongoliets huvudstad finns inte mindre än sju högre läroanstalter, medicinsk fakultet, teknisk högskola, geologiskt institut etc. samt en lantbrukshögskola kombinerad med veterinärhögskola. Nivån på de två sistnämnda institutionerna föreföll mig som lekman vara hög. Härifrån utexamineras årligen 300 veterinärer och agronomer och sedan början av 50-talet har mer än 3 000 utexaminerats. De bildar nu kadren på de stora statliga jordbruken och i nyodlingskommunerna och hjälper brigaderna på prärien att rationalisera kreatursaveln.

Politiseringen är här som överallt i Kina total, men kanske mindre iögonfallande bland hästfolket ute på prärien än hos stadsbefolkningen. Gång på gång råkar man i livliga eller rent av häftiga diskussioner om Stalin och Chrusjtjov. Chrusjtjov är den store folkförrädaren, Stalin den store ideologen och landsfadern. Jag gav till slut upp försvaret av Chrusjtjov och specialiserade mig på att kritisera Stalin. Det gjorde att diskussionerna tyvärr fortsatte till långt in på natten, så jag gav upp också i fråga om Stalin. Men när allt kommer omkring var det en välgörande hjärngymnastik att pröva på marxistisk dialektik i -20 grader i detta avlägsna hörn av den kommunistiska världen.

[Söndagen den 9 jan. 1966 - Stockholmstidningen]

(Rubrik) Victor Vinde i Kina

(Underrubrik) Synden utrotad: Shanghai – Rena Söndagsskolan

(Ingress) Mångmiljonstaden Shanghai, Kinas ekonomiska huvudstad, tidigare världsberömd för sina spel- och opiumhål, bordeller och gangsters, är i dag en stad där människor äter sig mätta, slum och syndfullhet har utrotats. En ren stad, både själsligt och materiellt, ”världens säkraste hamn för sjöfolk”.

(Brödtext) Intrycket att kineserna äter sig mätta och klär sig varmt som jag fick överallt i de norra delarna av Kina och Peking bekräftas när man reser söderut. Varutillförseln är överallt riklig och det råder ingen brist på livsmedel eller konsumtionsvaror.

Det var påtagligt i Nanking, men det är kanske ingenstans så iögonfallande som här i Shanghai, där levnadsstandarden är högre än någon annanstans i Kina. Shanghai är i dag med sina 7 miljoner invånare – 11 miljoner i Stor-Shanghai – Kinas ekonomiska och kommersiella huvudstad. En tiondel av det väldiga Kinas nationalinkomst kommer från

Shanghai. Jag bilade häromdagen med en utländsk expert genom de tunga industriområdena kring Shanghai. "Man skulle kunna tro sig vara i Ruhrområdet", var hans reflexion.

Här finns naturligtvis inte mycket kvar av det som var det världsberömda Shanghai med spel- och opiumhål, bordeller och gangsters. Men här finns inte heller någonting av den stinkande slummen, de svältande barnen och de hundratusentals tiggarna. Shanghai kunde i dag tas som exempel på en söndagsskola – synden, all synd har utrotats med samma effektivitet som man tagit kål på flugor och mygg. Staden är med andra ord ren både själsligt och materiellt. "Shanghai är världens säkraste hamn för sjöfolk", anförtrodde mig den norske generalkonsuln Helle. "Här riskerar ingen sjöman att bli av med ett enda öre."

På västerlänningen gör Shanghai ett hemvant intryck – det känner turisterna som kommer hit och sjömännen som går i land. Hela stadskärnan är än i dag i stort sett densamma som när engelsmän, fransmän och amerikaner härskade här – med höga stenhus och breda gator som får en att tänka på trakterna kring Wall Street i New Yorks down-town eller på Londons Oxford Circus och Regent Street. Men gatorna har naturligtvis bytt namn och är inte längre uppkallade efter brittiska och franska amiraler och generaler. Efter revolutionen i slutet på 1940-talet har alla utlänningar fått gett sig av. Den eleganta strandpromenaden, The Bund, där tillträde var förbjudet för kineser och hundar, har förvandlats till en folkpark och det franska kapploppsfältet mitt i stan har blivit en lekpark för barn och vuxna. Från mitt fönster i Hotell Hua Chiao vid Nanking Road ser jag varje morgon en massa människor gymnastisera därnere – de äldre roar sig med den komplicerade och graciösa skuggboxningen. Träd och alléer har vuxit upp som svampar ur jorden. Shanghai är i dag en grön stad. Trafiken på Nanking Road, den breda pulsådern, som går från väst till öst och mynnar ut vid Whanpoo-floden och strandpromenaden, är inte särskilt imponerande. Spårvagnarna har ersatts av trådbussar och vanliga bussar är det gott om.

Däremot är personbilarna fåtaliga, men nästan nya och inte längre ryska, utan franska och italienska. Peugeot och Fiat dominerar. Men alla som kör bil eller buss tutar oavbrutet för att skrämna fotgängarna från körbanan och det otroliga oväsendet skapar intryck av brusande storstad.

Affärlivet på Nanking Road är fantastiskt – det är samma liv som på Broadway i New York eller Oxford Street i London. Från morgon till kväll är trottoarerna svarta med människor – det rör sig om hundratusentals – och trängseln i butiker och varuhus är enorm. Det gäller förresten inte bara Nanking Road. Hela centrum är fyllt med butiker – vägg i vägg, gata upp och ned. Antalet butiker är tydligen detsamma i dag som när kapitalisterna var herrar här. Shanghai har Kinas största varuhus med 2 000 anställda och med den för kinesiska förhållanden enorma omsättningen av 180 miljoner svenska kronor per år och sammanlagt 47 000 varor att välja på.

* * *

De kommunistiska ledarna har som sagt sanerat staden i alla avseenden. Kraven på renlighet är höga. I dag är det torsdag och alla gator i stan, alla gårdar och alla trappor skuras – det är ett skådespel att se en hel befolkning ägna morgontimmarna åt att göra miljonstaden ren.

Hamnkvarteren som tidigare ingen vågade äventyra sig in i ensam är nu lugna och stilla – och rena. Här finns inga dåliga kaféer kvar och inga spelhål. Hamnarbetarna är numera fast anställda, har en relativt hög lön – något högre än industriarbetarna – har tillgång till bostad, fri läkarvård och många andra förmåner. Ännu i slutet av 1940-talet gjordes allt arbete utan några mekaniska hjälpmedel. Allt bars på ryggen eller forslades på handkärror. Nu är tre fjärdedelar av lossning och lastning mekaniserat. En revolution.

Hamnen arbetar i dag för fullt och på den breda floden går och kommer de stora fartygen från när och fjärran. Mellan dem skymtar de otaliga segelfartygen med sina bruna draksegel och det hela ger ett intryck av stor aktivitet. Få skandinaviska båtar lägger till här; de flesta är norska. Men de nordiska skeppare man talar vid lovordar effektiviteten. "Det är tyvärr inte mycket att gå i land för här i Shanghai", säger en av kaptenerna, "vårt sjöfolk leds till döds i dagens Shanghai".

Shanghais synd hade tidigare ett av sina högkvarter i ett illa beryktat hus kallat "The great world" som ligger ett stycke upp på Nanking Road. Där fanns det spelbanker och prostituerade i alla våningar. Nu är det ett kommunalt nöjespalats med skjutbanor, biografier, oskyldiga spelapparater, teatrar och varietéer. Hit strömmar stans folk när de vill roa sig för en billig penning. För 50 svenska öre kan de se allt – både teater och opera och varieté. Men det hör till saken att allt är politiserat – varje drama, varje opera och varje film berättar om och om igen om hur kineserna reste sig ur förnedringen och jagade kapitalister och utlänningar på dörren – och hur bra man i dag har det i folkkommunerna. Folk tyckte i alla fall roa sig av hjärtans lust.

Mot slutet av 1940-talet lär det ha funnits 100 000 tjuvar, prostituerade och bovar av alla kategorier i den här stan. De fördes alla härifrån i början av 1950-talet av kommunisterna och lär ha omskolats på den kinesiska landsbygden. I dag kan man även nattetid lämna sin plånbok på trottoaren och om man bara har sin hotelladress i plånboken är man säker på att få den tillbaka nästa morgon hos hotellportieren. En full svensk eller norsk sjöman kan irra omkring i fyllan och villan hur länge som helst – han riskerar ingenting. Shanghai nattetid är som ett enda stort härbärge av frälsningssoldater.

* * *

När man strövar omkring i Shanghais fattigkvarter – och de täcker alltjämt en väldig yta – eller talar med äldre arbetare på fabrikena, kommer man underfund med hur radikalt levnadsförhållandena har förbättrats för de breda lagren – men också vilket fast grepp den politiska ledningen har om folket. Det skall jag komma till i ett annat sammanhang.

Vi strövade omkring en hel dag i ett av de tidigare allra värsta slumkvarteren i sällskap med en tjänsteman från kommunalförvaltningen. Vi kunde gå in överallt, sitta och samspråka med folk, utfråga dem om hur de levde och vad de tjänade och så vidare. Det föreföll som om myndigheterna i Shanghai inte hade något som de ansåg sig behöva dölja.

Det här området som kallades "Familjen Chang" efter någon tidigare jordägare hade en befolkning på något över 50 000 människor. När kommunisterna tog över Shanghai var 90 proc av dem helt eller partiellt arbetslösa, levde på organiserat tiggeri eller tillfälligt arbete. Somliga var kulier, andra körde rikshor. De flesta levde på svältgränsen, bodde i tält eller i kåkar av plåt och säckväv. Bland de vuxna var så gott som 100 proc analfabeter.

Nu har alla arbete. Alla barn i skolåldern gick i folkskola, närmare 40 proc kunde fortsätta i den lägre realskolan och 10-15 proc gå över till den högre realskolan. Några dussin ungdomar från kvarteret låg redan vid universitetet. Av de vuxna kan flertalet läsa enklare böcker. Det ges ut ett stort antal särskilt för vuxna f d analfabeter – de ser ut som barnböcker men har en strykande åtgång. Bara en mycket liten del av invånarna i det har slumkvarteren hade kunnat flytta in i moderna hyreshus – jag tror det var 7 à 8 proc. Resten bodde i ganska låga hus av tegel och lera, som de själva hade uppfört. Men där fanns elektricitet och vatten. Gatorna var stenlagda. Det var naturligtvis ett jätteframsteg mot vad det var på 1940-talet. Visst gjorde det ett beklämmande intryck på en västerlänning – det var alltjämt slum, men *ren* slum. Ingen stank, inget avfall som blev liggande. De gamla avloppsdikena som gick genom kvarteret och hade spritt sjukdomar i det oändliga var nu igentäckta och förvandlade till breda stenlagda eller asfalterade gator.

Hela området hölls i mönstergill ordning av en stor organisationsapparat, som tycktes omfatta varje gränd, varje hus – förmodligen varje invånare. Och över allt detta höll partiet sin beskyddande hand.

Hur många kommunister fanns det i den stadsdelen? Ledarna, som jag ställde frågan till, tvekade något. ”Högst fem procent tillhör partiet”, blev till slut svaret. Alla verkliga nyckelposter inom den lokala förvaltningen innehas naturligtvis av partiets män.

* * *

Jag skall inte gå närmare in på arbetarnas levnadsstandard i det här sammanhanget – den ligger i Shanghai som sagt något över Pekings. Att folk åter sig mätta, är hyggligt klädda och i många fall får pengar över för en cykel, en radioapparat, en klocka eller något annat är obestridligt.

Men Shanghai är i dagens Kina mest känt för att hysa ett stort antal kapitalister som frivilligt samarbetar med den kommunistiska ledningen och lojalt följer partiets instruktioner. De uppges vara 90 000 i Shanghai.

Men av dessa 90 000 är sannolikt 80 000 eller 85 000 mycket små ”kapitalister”, sådana som ägde en liten butik eller verkstad. De verkligt stora kapitalisterna är inte många – kanske några hundra.

Till skillnad från de sovjetiska kommunisterna har de kinesiska gått fram med lämpor. Av de ”dåliga” kapitalisterna, som stod på utlänningarnas eller Chiang Kai-sheks sida hann många i slutet av 1940-talet fly till Hongkong och Formosa, andra fick väl sätta livet till – men ett visst antal stannade kvar och ”gjorde upp” med kommunisterna.

Det var 1956 som de sista privat företagen övergick i statlig ägo. På företagets värde betalade staten 5 proc i årlig ränta och i de allra flesta fall fick de förra ägarna kvarstann som företagsledare eller produktionsledare med en relativt hög lön. Vid ingången till 1966 skall statens avtal med kapitalisterna omprövas och det är möjligt att det då blir slut på utbetalningen av räntor eller att räntan sänks. Däremot är det inte tal om att kapitalisterna skall behöva lämna sina jobb – om de vill stanna kvar.

Den största kapitalisten i Shanghai är nu vice borgmästare och vice industriminister. Han var huvudägare till Kinas största textilindustri och som hans personliga kapital uppskattades till 120 miljoner svenska kronor har han under de sista tio åren fått ut 6 miljoner kronor om året i ränta – dvs allt i allt 60 miljoner skattefritt. En av de f d kapitalister som jag träffade bodde i en vacker villa, hade egen bil och hade fått ut 80 000 svenska kronor om året i ränta skattefritt – plus sin lön som direktör som var 800 kronor i månaden.

Men ”kapitalisterna” hör naturligtvis redan det förflutna till. De stora kommer att dra sig tillbaka inom kort och företagen blir då helt statliga. Huruvida de låter små barn ärva allt – som lagen ger dem rätt till – är väl inte så säkert. Barnen är hur som helst inga ”kapitalister” längre.

Vad skall man förresten göra med miljoner när man inte kan använda dem för att förtjäna mera pengar, för att leva ett lyxliv eller för att skaffa sig makt? I dagens Kina har en miljonär ingen annan glädje av sina pengar än att han i lugn och ro kan räkna dem. Ingen tar dem ifrån honom, men så har de heller inte något egentligt värde.

* * *

Shanghai är naturligtvis inte i något avseende representativt för dagens Kina – det är redan morgondagens. Utvecklingen här har gått snabbare än i någon annan kinesisk storstad. De nya satellitstäderna som har vuxit upp med storindustrin runt Shanghai – det finns tio av dem – ger en föreställning om hur det moderna Kina kommer att se ut. Det har nästan ingenting gemensamt med det gamla Kina.

Men den kinesiska världs- och storstaden skiljer sig i ett avseende inte från resten av landet. Det är partiet som styr uppifrån och ned. Om det finns en opposition så hörs den inte av och om det bland alla hurrande och leende också döljer sig missnöjda så ger de sig inte tillkänna. Också Shanghai bekänner sig med en mun till Mao.

4.2 Referensnyheter torsdag 12/5 1966 (参考消息 1966年5月12日星期四)

瑞典报纸说我发展速度快但又宣传"令人不安"

Svensk tidning säger att vi utvecklas snabbt men propagerar också att ”detta gör människor oroliga”.

Denna artikel hittades i *Referensnyheter* den 12 maj 1966 på sidan 2 och handlar om Kinas första vätebombssprängning. Nyheten publiceras bara två dagar efter originaltexterna i DN respektive SvD. Anledningen till att denna aktuella nyhet placeras först på sida två är sannolikt beroende på att förstasidan är fylld av rapporteringar från större och viktigare länders kommentarer om händelsen.

Analys: Det mest intressanta i denna nyhet är till en början den inledande meningen i den kinesiska versionen om att SvD och DN på förstasidan placerat Reuters och UPI:s nyheter om Kinas framgångsrika sprängning. Det stämmer delvis men är ändå inte helt sant. SvD har först längre fram i tidningen med TT-Reuter inom parentes innan själva brödtexten men ingenting på förstasidan. DN har UPI, TT och Reuter på förstasidan men det intressanta är att båda tidningarna hänvisar till den kinesiska nyhetsbyrån Nya Kina, dvs. Xinhua. Det framkommer sålunda att nyhetens ursprung är från Xinhua och att detta sedan rapporterats vidare av de internationella nyhetsbyråerna Reuter och UPI och sedan använts av DN och SvD.

Det andra intressanta som kan diskuteras närmare och som sammanfaller med att nyhetens egentliga ursprung är Xinhua är användningen av citationstecken. I de svenska originaltexterna rubriceras det faktum att Kina sprängt en bomb i SvD för "Insats för världsfreden" och i DN för "Garanti för freden". Det här är spännande av två skäl. Det första är helt enkelt att när de svenska tidningarna placerar "Insats för världsfreden" och "Garanti för freden" inom citationstecken så gör man det just för att man citerar en annan nyhetskälla, i detta fall Xinhua. Det andra skälet som emellertid innehåller ett visst, men inte helt omöjligt, mått av spekulation är det faktum att citationstecken ibland används där man vill markera ett ord, delar av en mening eller rentav en hel mening, och rikta uppmärksamhet mot att ordet eller orden används på ett annorlunda sätt. Eller att ordet eller orden ges en betydelse det vanligtvis inte har och ibland eller ofta också i en ironisk ton. Med andra ord, DN och SvD har placerat orden inom citationstecken för att antingen visa att de citerar en annan källa, och/eller så har de svenska rubriksättarna placerat orden inom citationstecken för att peka på vad man möjligen tycker är en motsägelse och något av en ironi, dvs. att en sprängning av en atombomb i sig skulle vara en insats eller garanti för världsfreden. Översättningen i *Referensnyheter* är i och för sig också inom citationstecken, vilket kan tolkas som att de vill visa att de hämtat orden från en utländsk, och i detta fall svensk källa som hyllar den framgångsrika sprängningen. Det skulle förefalla långsökta och inte så lite märkligt om *Referensnyheter* använde citationstecken för att med ironi beskriva ord om framgång i Kina som ursprungligen hämtats från den egna nyhetsbyrån Xinhua.

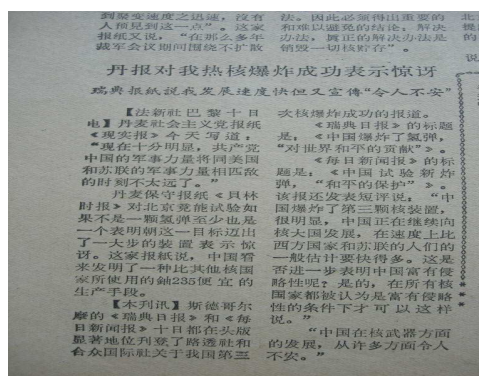
Slutligen kan noteras att den andra halva av nyheten i *Referensnyheter* hämtats från ledarsidan i DN. Det förefaller som om den texten valts för att ge legitimitet åt Kinas vätebombssprängning. Noterbart är att andra halvan av ledaren inte är med. Där polemiserar skribenten över vad som anses politiskt nödvändigt i Kina och att sprängningen kan öka nervositeten och kraven på motåtgärder hos USA. Läserskaran får heller inte veta att den svenska ledarskribenten anser att ” Ett nytt kinesiskt bombprov säger inte så mycket om Pekings rent militära förmåga eller avsikter. Men det säger en hel del om dagens värld som inte vill eller kan skapa fredliga förbindelser med Kina – och om dagens Kina som inte vill eller kan bli en del av denna värld.”

Sammanfattning: Denna textanalys exemplifierar hur Xinhua och *Referensnyheter* använder egna nyheter och meddelanden som ges tyngre bärkraft när de rapporteras och citeras i utländska medier. Märk väl hur man inleder med att de svenska tidningarna skrivit om **Reuters** och **UPI:s** meddelanden om framgångsrika atombombsprov och att detta blir till en internationell nyhet. Men om de svenska tidningarna citerar Xinhua innebär det att Reuter och UPI, där rapporten enligt DN och SvD kommer från, också ursprungligen har citerat Xinhua.

Referensnyheter den 12 maj 1966 är fylld av utländska kommentarer om sprängningen. Artikeln som toppar förstasidan handlar om att asiaterna entusiastiskt hyllar sprängningen och längre ned på förstasidan står om att USA fruktar Kinas starka inflytande i och med sprängningen. De svenska artiklarna hamnar på sida två och framställs alltså som att de är av åsikten att det skedda är en ”Insats för världsfreden” samt ”Garanti för freden”.

Den kinesiska läsarsskaran får heller ingen helhetsbild av DN:s ledare utan bara fragment där det översatta förefaller ge legitimitet åt Kinas bombprov. Sammantaget lämnas inte heller här en korrekt eller allsidig bild till de kinesiska läsarna. Inte heller får de någon bild av Sverige annat än att landet troligen framstår som stöttande i Kinas kärnvapensprängning.

4.2.1 Analytmaterial (*Referensnyheter* 12/5 1966)

参考消息 1966年5月12日星期四
瑞典报纸说我发展速度快但又宣传“令人不安”

[本刊讯]

斯德哥尔摩的《瑞典日报》和《每日新闻报》十日在头版显著地位刊登了路透社和合众国际社关于我国第三次核爆炸成功的报道。《瑞典日报》的标题是：《中国爆炸了氢弹，“对世界和平的贡献”》。《每日新闻报》的标题是：《中国试验新炸弹，“和平的保护”》。该报还发表短评说：“中国爆炸了第三颗核装置，很明显，中国正在继续向核大国发展，在速度上比西方国家和苏联的人们的一般估计要快得多。这是否进一步表明中国富有侵略性呢？是的，在所有核国家都被认为是富有侵略性的条件下才可以这样说。”中国在核武器方面的发展，从许多方面令人不安。”

ÖVERSÄTTNING

Svenska tidningar säger att Kina utvecklas snabbt men hävdar också att ”detta gör människor oroliga”

[Pressrapport]

Stockholmstidningarna Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter publicerade den tionde på förstasidan och på betydande plats Reuters och UPI:s nyheter om vårt lands tredje framgångsrika kärnvapensdetonation. Svenska Dagbladets huvudrubrik säger: Kina spränger vätebomb och gör ”insats för världsfreden”. Dagens Nyheter huvudrubrik säger: Kina testar ny bomb som ”garanti för freden”. Tidningen har också en kort kommentar: ”Kina har sprängt sin tredje kärnladdning, det står helt klart att Kina är på gång att utvecklas till en kärnvapenmakt, och det går mycket snabbare än vad folk i västmakterna och Sovjetunionen hade förutspått. Visar då detta ännu klarare att Kina är aggressivt? Jo så är det, det är det enda sättet man kan uttrycka saken på i ett läge då samtliga kärnvapenmakter betraktas som i hög grad aggressiva.” Kinas utveckling av kärnvapen bidrar på många sätt till att skapa oro.

ORIGINALTEXT

[Tisdag 10 maj 1966 – Svenska Dagbladet]

Förstasidan

(Rubrik): Kina spränger vätebomb ”för världsfreden” Lugn amerikansk reaktion

Kina sprängde på måndagen sin första vätebomb ”för att ytterligare stärka sitt försvar samt trygga landets säkerhet och världsfreden”, enligt ett kortfattat meddelande från nyhetsbyrån Nya Kina. Kärnvapenprovet, som var kinesernas tredje, utfördes över västra Kina kl. 9 svensk tid. Kina är den femte medlemmen i atomklubben efter USA, Sovjet, England och Frankrike men den fjärde nationen som sprängt en vätebomb. Provet kom inte oväntat – det har förutsagts av både japaner och amerikaner och man väntade också att det skulle vara fråga om ett vätebombsprov. I USA är reaktionen lugn och utrikesminister Rusk förklarade att han inte väntade att det nya provet får allvarligare verkningar än de två tidigare. Man tror inte att kineserna skall lyckas utveckla sina laddningar för att kunna hota USA.

Fortsättning sid. 8

(Rubrik): KINA SPRÄNGER VÄTEBOMB ”INSATS FÖR VÄRLDSFREDEN”

PEKING (TT-Reuter) Kina sprängde på måndagen sin första vätebomb. Det skedde enligt nyhetsbyrån Nya Kina över västra Kina kl. 16 Peking-tid (kl. 9 svensk tid). Kina har tidigare utfört två kärnvapenprov. Den första bomben hade en sprängstyrka ungefär motsvarande den som amerikanerna fällde över Hiroshima 1945, d.v.s. motsvarande en laddning på ungefär 20 000 ton trotyl. Den andra explosionen var avsevärt kraftigare. I meddelandet från Nya Kina hette det: ”Kina utförde den 9 maj kl. 16 över sitt västra territorium en framgångsrik kärnexplosion med termonukleärt material. Detta kärnexplosionsexperiment utgör en ny betydelsefull prestation av det kinesiska folket i dess strävan att ytterligare stärka sitt försvar samt trygga sitt lands säkerhet och världsfreden.” Provet utgör en stor seger för partiets generallinje för socialismens uppbyggande, hette det vidare i meddelandet. Kina är den femte medlemmen i världens ”kärnvapenklubb” efter USA, Sovjetunionen, Storbritannien och Frankrike. Hittills har dock bara USA, Sovjet och Storbritannien framställt vätebomber. Provet kom ingalunda oväntat. I fredags beräknade en talesman för japanska regeringen att provet skulle äga rum om några dagar. Talesmannen förutsade också att det skulle röra sig om ett vätebombsprov. USA:s regering informerade i slutet av april flera av sina allierade om att Pekings tredje kärnprov kunde väntas inom några veckor.

ORIGINALTEXT

[Tisdag 10 maj – Dagens Nyheter]

Förstasidan

(Rubrik): Kina provar ny kärnbomb ”Fredsskydd”

UPI, TT-Reuter, PEKING, måndag

För tredje gången sprängde Kina på måndagen en kärnladdning. Detonationen ägde rum kl. 16.00 lokal tid, dvs. kl. nio på morgonen svensk tid, i luften över västra Kina. Nyhetsbyrån Nya Kina meddelade att laddningen innehållit ”termonukleärt material”. På västhåll har man av detta dragit slutsatsen att det möjligen rör sig om väteladdning. I Pekingradion, som först offentliggjorde nyheten, sade nyhetsuppläsaren att detonationen ägt rum för att ”ytterligare stärka Kinas försvar, öka nationens trygghet och skydda världsfreden”.

Forts. sidan åtta, spalt ett.

(Rubrik): 6000 ton uran bryts per dag

Kina provar...

(Forts. från sid. 1)

USA:s regering informerade i slutet av april flera av sina allierade om att Pekings tredje kärnprov kunde väntas inom några veckor.

Den amerikanska vetenskapsmannen Edward Teller, allmänt kallad vätebombens fader, sade i mars månad att Kina kan väntas inneha vätebomber och bärrobotar inom de närmaste fem till tio åren. Det har också sagts från amerikanskt håll att Kina kommer att behöva ytterligare några år för att nå upp till nivån som "interkontinental" kärnvapenmakt.

Kina besitter stora fyndigheter av uranmalm och beräknas bryta 6 000 ton om dagen. Enligt beräkningar som utförts av japanska militärer har landet möjlighet att producera två kärnbomber i månaden.

I det kinesiska tillkännagivandet försäkrades liksom tidigare att Kina under inga omständigheter ämnar ta initiativet till bruk av kärnvapen.

Kina sprängde sin första kärnladdning den 16 oktober 1964. Analyser av det radioaktiva nedfallet visade att man hade använt sig av anrikat uran. Detta tydde på att kinesernas teknik var så avancerad att de kunde fortsätta sitt program utan att spränga en plutoniumbomb vilket de andra kärnvapenmakterna har gjort i motsvarande utvecklingskede.

Den första bombens styrka uppgick till 20 kiloton, fem kiloton mer än Hiroshimabomben. Den andra som var på 70 kiloton sprängdes sju månader senare – den 14 maj 1965.

[Tisdag 10 maj – Ledare i DN]

Kina och bomben

Kineserna har sprängt sin tredje kärnladdning; enligt kommunikén från Peking rörde det sig denna gång om en vätebomb.

Tydligt är att Kina fortsätter att utvecklas som atommakt i betydligt snabbare takt än man i Västerlandet – och i Sovjet – i allmänhet hade räknat med. Ytterligare ett starkt bevis för Kinas allmänt aggressiva läggning? Ja, under förutsättning att samtliga kärnvapenmakter räknas som allmänt aggressiva.

Kinas framgångsrika satsning på ett eget kärnvapen är djupt oroande – ur flera synpunkter. Den borde vara oroande för insiktsfulla kineser vilka kan göra en bedömning av hur långt landets resurser räcker; kärnvapenprogrammet måste innebära att en rad viktiga inslag i det ekonomiska uppbyggnadsarbetet försenas eller går förlorade. Kinas nya bomb är oroande därför att den anger hur politiskt nödvändigt Peking finner det att förfoga över ett eget förintelsevapen för att leva upp till sin roll som stormakt; statussymboler har en förmåga att sprida sig. Sprängningen av en kinesisk vätebomb är oroande därför att den kan öka nervositeten och kraven på motåtgärder hos den makt vilken tagit som sin uppgift att "hålla tillbaka" kineserna – USA.

Ett nytt kinesiskt bombprov säger inte så mycket om Pekings rent militära förmåga eller avsikter. Men det säger en hel del om dagens värld som inte vill eller kan skapa fredliga förbindelser med Kina – och om dagens Kina som inte vill eller kan bli en del av denna värld.

4.3 Referensnyheter lördag 28/5 1966 (参考消息 1966年5月28日星期六)

瑞典一报纸说 亚洲人为中国核爆炸而骄傲

Svensk tidning säger: Asiater stolta över Kinas atombomb

Denna nyhet publicerades den 28 maj 1966 i form av en notis längst upp till höger på förstasidan, 13 dagar efter originaltexten i *Aftonbladet*. Senare detta år 1966 i augusti förändrade *Referensnyheter* layouten på placering och innehåll i själva tidningslogotypen. Men ännu i maj hade man fortfarande 参考消息 (Cankao Xiaoxi – Referensnyheter) längst upp till vänster och sedan placerades en kortare notis längst upp till höger. För övrigt den enda nyhet med svenskt ursprung som hamnade på den platsen år 1966. Originaltext är en ledare på sidan två och trots att *Referensnyheter* inte innehöll några ledare så hindrade det inte att dessa kunde tjäna som grund för en nyhet.

Analys: Ett exempel på hur en översättning i notisform ges annat fokus än en substantiellt mer innehållsrik ledare. Inledningsvis har ledarrubriken "Vem är rädd för Kina?" i översättningens notisform blivit till "Asiater stolta över Kinas atombomb". Ledaren skulle kunna ses som kritisk mot USA och till viss del med en förstående attityd gentemot Kina. Men där texten och notisen börjar i *Referensnyheter* finns endast en liten del av ett längre resonemang i ledaren med. Resonemanget utgår från en undersökning som en amerikansk redaktör låtit göra och som visar att folk i grannländerna inte alls fruktar Kina lika mycket som man fruktar USA:s militära inblandning i asiatiska affärer. Den kinesiska notisens brödtext inleds med "Kinas atombomb chockar inte asiaterna" när originalet säger "Asiaterna är mindre chockade över det kinesiska kärnvapnet än vad amerikanerna tror [...]". Sedan fortsätter redigeringen av text där originalet säger; "Kinas kärnvapen är för dom (asiaterna) tvärtom en källa till stolthet över att även asiater kan åstadkomma kärnvapen", där översättningen säger; "Tvärtom, de (kineserna) ger nu asiaterna genom atombomben en känsla av stolthet". Den kinesiska översättningen måste syfta till kineserna eftersom det annars skulle bli att asiaterna ger sig själva en känsla av stolthet. Undersökningen, som ledaren utgår från, preciserar inte att asiaterna är stolta över att det är just Kina som åstadkommit kärnvapen.

I textöverföringen har man inte alls brytt sig om första delen av ledaren som alltså kritiserar USA och samtidigt säger att det kinesiska s.k. hotet förefaller asiaterna överdrivet med tanke på Kinas faktiska militära makt. Detta verkar vara anledningen till varför man inte brytt sig om översättning av det innehållet. Ledaren fortsätter med att Kinas armé har mycket folk men att bl.a. transportmöjligheterna är underlägsna de amerikanska och att de kinesiska atombomberna inte kan skickas iväg annat än med föråldrade flygplan.

En stor del av ledarens resonemang försvinner alltså bort i redigeringen och efter de inledande två meningarna går man direkt på avslutningen där det den kinesiska översättningen har med att "spridningen av kärnvapen är olyckligt, och följaktligen är det faktum att Kina framställt den här sortens vapen också olyckligt". Noterbart är att översättningen har med en något, i alla fall försiktig, kritisk ton från en utländsk tidning. Men det förefaller som detta finns med för att kunna ha med fortsättningen; "hundratals år av förödmjukelser, förtal [...]", som är en närmast rak översättning även om man har hoppat över de avslutande orden "utesluta från internationella organisationer denna stormakt".

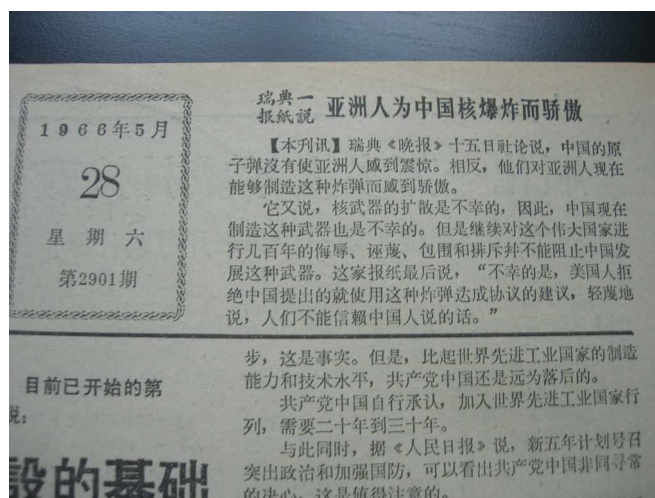
Avslutningen är intressant eftersom översättningen är: Denna tidning säger slutligen, "Olyckligt är att USA avvisar Kinas förslag om överenskommelse mot användning av dessa bomber, och föraktfullt säger, att folk inte kan lita på vad kineserna säger".

Aftonbladets ledare avslutar visserligen andra delen av sista meningen på nästan detta sätt, men har dessförinnan inlett sista stycket med; ”Det är riktigt, att kinesiska politiker för ett våldsamt språk. Men det är beklämmande att se hur detta språk omedelbart tas på allvar av amerikanerna, även när de vet bättre om fakta, samtidigt som kinesiska förslag om överenskommelser mot bruk av kärnvapen avvisas med föraktfulla ord om att man inte kan lita på vad kineserna säger”. Översättningen har följaktligen exkluderat den inledande meningen om att kinesiska politikernas våldsamma språk inte bör tas på allvar och istället avslutat med en mening som skulle kunna ge läseskaran en känsla av legitimering av Kinas satsning på kärnvapen.

Sammanfattning: En ledare i *Aftonbladet* har ansetts så viktig att den placerats i nivå med tidningslogotypen längst upp på *Referensnyheter*s förstasida. Analysen visar att fokus har tagits från USA-kritik samt ifrågasättande av Kinas militära styrka och istället lyft fram att asiater i och med Kinas atombombtest känner stolthet. Mycket av texten, som skulle kunna kategoriseras som för Kina fördelaktigt innehåll, har refuserats. I stället har det fokuserats på att tydliggöra för *Referensnyheter*s läsarskara att Kinas atombombstest inte alls chockar grannländerna utan tvärtom gör dem stolta samt att en utländsk tidnings ledare i och med översättningen förefaller ge legitimitet åt Kinas militära satsning.

Här skulle man kunna skönja en viss korrekt och allsidig bild i nyhetsförmedlandet när man har med en kritisk ton från en utländsk tidning, men det verkar samtidigt som att den delen finns med för att ge understöd åt det man anser sig ha rätt till.

4.3.1 Analytmaterial (*Referensnyheter* 28/5 1966)

参考消息 1966 年 5 月 28 日星期六

瑞典一报纸说 亚洲人为中国核爆炸而骄傲

[本刊讯]

瑞典《晚报》十五日社论说,中国的原子弹没有使亚洲人感到震惊.相反,他们对亚洲人现在能够制造这种炸弹而感到骄傲.

它又说,核武器的扩散是不幸的,因此,中国现在制造这种武器也是不幸的.但是继续对这个伟大国家进行几百年的侮辱,诬蔑,包围和排斥不能阻止中国发展这种武器.这家报纸最后说,"不幸的是,美国人拒绝中国提出的就是使用这种炸弹达成协议的建议,轻蔑地说,人们不能信赖中国人说的话.

ÖVERSÄTTNING

Svensk tidning säger, asiater stolta över Kinas vätebomb

[Pressrapport]

Den svenska tidningen Aftonbladets ledare sade den 15:e att Kinas atombomb inte chockade asiaterna. Tvärtom känner dessa nu en stolthet över att asiater nu kan tillverka denna sorts bomber. Ledaren säger också, spridningen av kärnvapen är olycklig, och följaktligen är det faktum att Kina framställt detta slags vapen också olyckligt. Men att fortsätta hundratals år av förödmjukelser, förtal, omringning (av utländska trupper/min anm.) och avvisande kommer inte att hindra Kina från att utveckla dessa vapen. Denna tidning säger slutligen, "Olyckligt är att USA avvisar Kinas förslag om överenskommelse mot användning av dessa bomber, och föraktfullt säger, att folk inte kan lita på vad kineserna säger".

ORIGINALTEXT

[Söndagen 15 maj 1966 – Aftonbladet]

Ledare

(Rubrik): **Vem är rädd för Kina?**

Snart kommer vi få höra fler rapporter om sammanstötningar mellan amerikanska och kinesiska flygplan. Kriget tycks alla varningar bara fortsätta att utvidgas, och kanske får de pessimister rätt som fruktar en militär konflikt mellan USA och Kina, en konflikt med svåröverskådliga, men säkert ohyggliga konsekvenser.

USA hävdar den enkla teorin att man skyddar de sydostasiatiska staterna mot hotet från Kina. Men om det blir fler och fler och större Vietnam-krig än det som pågår, kan man anta att de här staterna inte kommer att se detta "skydd" som något annat än en nationell katastrof.

En av redaktörerna för den amerikanska tidskriften "The New Republic" har rest runt i de länder som enligt den amerikanska teorin för närvarande hotas av Kina. Många amerikanska och franska forskare och journalister har gjort sådana undersökningar, och Campbell är ett bra exempel.

En del fakta om attityderna går direkt emot vad vi brukar höra från amerikanska källor. I Japan har t.ex. utrikesministeriet offentligt uttalat sin uppskattning av Kinas "försiktiga attityd i utrikesfrågor". I Indien tycker man förstås inte om Kina, men man fruktar, enligt Campbell inte något anfall sedan väl gränsfrågorna reglerats.

Det verkar som om asiaterna i denna del av Asien fruktar Kina mindre än de är oroliga för amerikansk hjälp mot Kina. I asiaternas ögon liknar de amerikanska militära insatserna mycket mera ett kolonialkrig mot asiater än ett skydd mot Kina; eller åtminstone ett krig fört av vita till förmån för västerländska intressen snarare än asiatiska.

Det kinesiska sk hotet förefaller också asiaterna överdrivet med hänsyn till Kinas faktiska militära makt.

Kinas armé består av mycket folk. Men tunga vapen och framför allt transportmöjligheter är mycket underlägsna de massiva amerikanska styrkorna. De kinesiska atombomberna kan man inte sända iväg annat än med ett litet antal föråldrade flygplan. Flottan är obetydlig. Inte heller räknar man med militärt stöd av Sovjet. Att Kina skulle hota USA anses därför, enligt Campbell, vara alldeles orimligt.

Asiaterna är mindre chockerade över det kinesiska kärnvapnet än vad amerikanerna i allmänhet tror, menar Campbell. De atombomber asiaterna mest tänker på är de som amerikanerna fällde mot asiater 1945. Kinas kärnvapen är för dem tvärt om en källa till stolthet över att även asiater kan åstadkomma kärnvapen.

Kina har dessutom föreslagit en överenskommelse att aldrig först använda kärnvapen, något som USA avvisade. Amerikanerna säger nu på nytt, att kinesiska överenskommelser inte är pålitliga, men med tanke på vad amerikanerna gjort med Genèveavtalet om Vietnam, imponerar inte detta resonemang i Asien.

I Japan fann Campbell, att både socialister och konservativa mest av allt fruktar att komma med i USA:s krig, och att de i själva verket under 15 år gjort allt de kunnat för att etablera fredliga, vänskapliga kontakter med Kina.

Indien avser inte, menar Campbell, att överge sin alliansfria politik. Indien önskar fortfarande att Kina inträder i FN och skulle också vilja tjänstgöra som medlare mellan USA och Nordvietnam.

I Burma, Pakistan, Nepal och Mongoliet har man gjort fredliga gränsöverenskommelser med Kina, varvid Kina anses ha uppträtt generöst, och man är inte på något sätt intresserad av att vara med i aggressiv politik mot grannen.

Vad beträffar Kinas stöd åt sociala revolutioner på andra håll i världen bör man lägga märke till att kineserna inte önskar intervensera. Tvärtom påminner de sina meningsfränder i Afrika och Latinamerika om att de måste göra sina revolutioner själva, och att det tog kineserna över 30 år att genomföra sin.

Fakta som dessa är visserligen omstridda, i varje fall i USA. Men de överensstämmer med vad många objektiva forskare funnit. De som är mest intresserade i Asien av att upprätthålla myten om Kinas aggressivitet är i själva verket sådana kretsar som lever på amerikanskt stöd, t ex kretsarna kring general Ky i Sydvietnam och Chiang Kai-shek på Formosa.

Man skulle i fråga om dessa fakta ytterligare kunna hänvisa till en auktoritet på Kina som Edgar Snow, eller till de kväkare med stor erfarenhet av Kina som för några år sedan gav ut "A New China Policy, Some Quaker Proposals".

USA vill självfallet inte ha något krig med Kina. Men amerikanerna tycks på ett tragiskt sätt ha blivit fångade i myten om hotet från Kina, som de själva gjort alltför mycket för att ytterligare underblåsa i sina försök att rättfärdiga den amerikanska närvaron i Sydostasien; de flesta i USA skulle helst vilja komma ur detta ohållbara läge, om de kunde finna en anständig metod.

Det är beklagligt att kärnvapen sprids, och därför också att Kina skaffar dem. Men man hindrar inte kinesiska kärnvapen genom att liksom skett i århundraden fortsätta med att förödmjuka, förtala, omringa och utesluta från internationella organisationer denna stormakt.

Det är riktigt, att kinesiska politiker för ett våldsamt språk. Men det är beklämmande att se hur detta språk omedelbart tas på allvar av amerikanerna, även när de vet bättre om fakta, samtidigt som kinesiska förslag om överenskommelser mot bruk av kärnvapen avvisas med föraktfulla ord om att man inte kan lita på vad kineserna säger.

4.4 Referensnyheter fredag 7/10 1966 (参考消息 1966 年 10 月 7 日星期五)

瑞典朋友称赞我党一向相信群众 世界山嚙有中国敢于进行文化大革命

美帝对中国第三代（和平演变）的幻想完蛋了

Svensk vän prisar vårt partis förtroende för massorna. **I hela världen är det bara Kina som vågar genomföra en stor proletär kulturrevolution.** De amerikanska imperialisternas illusion om Kinas tredje generation (och fredliga utveckling) är undanröjd

Denna nyhet från Sverige publicerades den 7 oktober 1966 i *Referensnyheter*, cirka två veckor efter den svenska ursprungspubliceringen i *Norrskensflamman*. I det här fallet blir textanalysen annorlunda eftersom det uppenbart inte handlar om vare sig översättning eller textöverföring i någon egentlig mening. Redaktörerna har endast använt brottstycken av texten och dessutom blandat upp nyheten med material från en helt annan källa. För det första utgår *Referensnyheter*s text från en Marika Hellström vilket *Norrskensflamman* valde att publicerade som ett debattinlägg. För det andra är det inte två på varandra följande artiklar, utan debattinlägget var så långt att tidningen delade upp inlägget i två delar som infördes på debattsidan den 24 och 27 september 1966. Viktigt att notera är att inlägget i sig var en kommentar av en artikel skriven av en Christina Nordgren-Ra den 7 september 1966. En artikel som var väldigt kritisk mot den pågående kulturrevolutionen och som förutom Marika Hellströms debattinlägg även förde med sig andra inlägg och synpunkter i tidningen i minst fem veckor framåt. Utan att över huvud taget värdera de två kombattanternas synpunkter representerade de i stora huvuddrag två läger, de som var för och positiva till och de som var emot och kritiska till kulturrevolutionen.

Analys: I den kinesiska texten står under rubriken följande: [...] En person vid namn Ma Hersitelong (Marika Hellström) som är mellanskolelärare publicerade nyligen i norra Sveriges *Norrskensflamman* två på varandra följande artiklar och betonade med eftertryck: ”Kulturrevolutionen är en fortsättning på klasskampen [...]. En detalj i inledningen är att Hellström i den kinesiska texten benämns som mellanskolelärare vilket inte framgår någonstans i hennes text eller i hennes presentation. Vi kan inte säkert veta att hon inte är det och inte heller vet vi om den kinesiska korrespondenten visste mer om detta, men utifrån textmaterialet finns ingenting om att Hellström skulle vara mellanskolelärare. Om man vill analysera just den lilla detaljen närmare kan det tyckas märkligt att redaktörerna tyckte att det var viktigt att ha med ”mellanskolelärare”. I den tidigare analyserade texten som utgick från Vindes artiklar valde redaktörerna exempelvis bort stycken där Vinde prisar utbildningen. I bägge hans artiklar ”Kinas Vilda Västern” och ”Shanghai-synden utrotad” imponeras han av framstegen inom utbildningsväsendet, men ingenting av det är översatt. Här har man istället lagt till ”mellanskolelärare” som epitet. En förklaring skulle kunna vara att man ansåg att om en utlänning uttalar sig positivt om Kina, skadar det inte om det samtidigt är en bildad person.

Den detaljnitiske uppmärksammar också att i inledningen av den kinesiska texten, efter Pressrapport, står: ”Nyheter från Stockholm den 5. Av detta förstår vi att korrespondenten suttit i Stockholm och läst *Norrskensflamman* och skickat material till Xinhuas utlandsavdelning för översättning, redigering och publicering. Vi vet också att denne person, eller redaktören, daterat materialet från den 5 oktober trots att ursprungstexten från *Norrskensflamman* var införd den 24 och 27 september. Eftersom nyheten publicerades i *Referensnyheter* den 7 oktober blir effekten att detta är en väldigt aktuell nyhet, bara två dagars förskjutning. Förstasidan på *Referensnyheter* fokuserade på aktuella nyheter och enligt Jörg-Meinhard Rudolph har nyheter på förstasidan en genomsnittlig förskjutning på två-tre dagar.⁷¹ Vi vet emellertid från denna, men framför allt från Vindes artikel, att detta inte är sant. I Vindes fall, trots att den toppade förstasidan, fanns alltså en förskjutning på över en och en halv månad.

För att återgå till textanalysen kan vi konstatera att knappt ett enda ord av den första delen av debattinlägget från den 24 sep är med i den kinesiska texten. Hellström går i polemik med Christina Nordgren-Ra och den enda kopplingen mellan ursprung och översättning är att författaren Lu Xun nämns. Däremot är texten i stort helt påhittad, det står bl.a. att Hellström i artikeln säger: ” Kina har inte övergett Lu Xuns skrifter, den läsningen är nu som förr omtyckt

⁷¹ Jörg-Meinhard Rudolph, s. 17.

av alla.” Så står det inte utan Hellström polemiserar helt enkelt mot Nordgren-Ra s.k. påstående av Lu Xuns arbeten förbjudits.

I övrigt är det svårt att hitta en linje i den kinesiska texten och den är över huvud taget inte i närheten av originalet. Vi kan dock hitta fragment där Hellström skriver om att kulturrevolutionen är en fortsättning av klasskampen, att ungdomen står i spetsen för rörelsen samt att USA:s hopp om tredje generationen är undanröjt.

Mer intressant är sista delen av texten där man plötsligt refererar till en sammankomst av Svenskkinesiska föreningen i Stockholm och Göteborg. Exakt var den informationen är hämtad är okänt, och kanske spelar det mindre roll, förutom av den anledningen att vi då vet att redaktörerna har mixat ihop olika textursprung till en artikel. Detta är dock inte ett okänt faktum. När redaktörerna på Xinhua väljer ut, översätter och inte sällan skriver om nyheter så händer det att nyheter från olika källor blandas. Ibland kan exempelvis en nyhet från utländska AP sättas ihop med en annan vinkel från UPI.⁷² På detta sätt får man så att säga en ”egen” nyhet vilket sålunda inte är ett okänt fenomen på Xinhua.⁷³

Sammanfattning: Med tanke på Hellströms debattinlägg som svar på Nordgren-Ras Kinakritiska artikel som publicerades 7 september 1966 och ett antal efterföljande inlägg kan man utifrån publicerad nyhet i *Referensnyheter* kalla detta ett tydligt exempel på ensidig rapportering. Vi kanske också kommer närmare och förstår mer varför *Referensnyheter* endast fick läsas av en begränsad läsarskara och helst skulle hållas från utlänningar. Detta eftersom exempelvis utländska journalister och forskare med kinesiska kunskaper snart skulle inse att mycket av det som förmedlades till *Referensnyheter*s läseskara hade innehåll som minst sagt skulle kunna ifrågasättas. Till detta hör, som tidigare nämnts, det faktum att Xinhua inte hade avtal med internationella nyhetsbyråer om användning av pressmaterial samt att man själv ville styra och kontrollera innehållet.

När det gäller ensidig rapportering vet vi alltså att detta diskuterades eller åtminstone hade diskuterats inom partiet. Hu Qiaomu, som under en period var den direkta länken mellan KKP och Xinhuas nyhetsredaktion gällande *Folkets Dagblad* och vars kommentarer sparades i *Om nyhetsarbete*, tar på tre och en halv sida upp problemet med propagandans ensidighet. Där finns rubriker som ”undvik ensidighet (fangzhi mianpianxing 防止片面性), ”om att ta upp problem behövs allsidighet (ti wenti yao quanmian 提问题要全面) och ”om att tala om

⁷² AP, Associated Press, en internationell nyhetsbyrå grundad 1846 och UPI, United Press International grundad 1907.

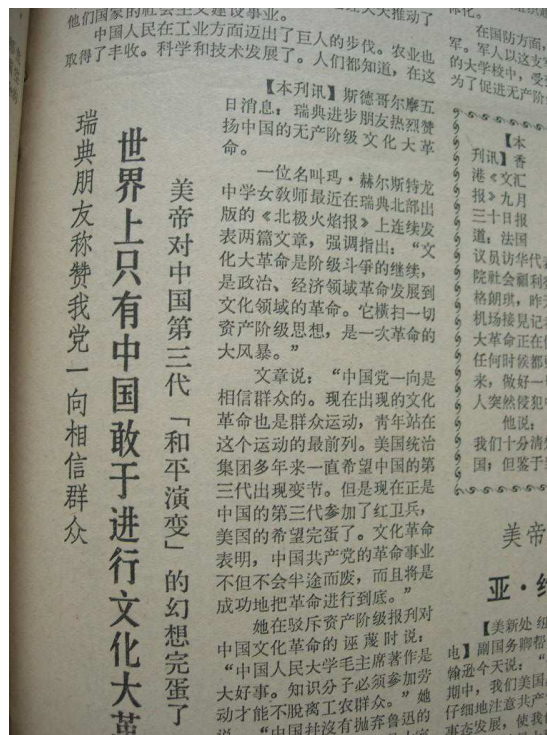
⁷³ Chang Won Ho, s. 75.

framgångar även behöva tala om svårigheter” (jiang chengjiu ye yao jiang kunnan 讲成就也要讲困难).⁷⁴ Dessa rubriker är dock hämtade från mitten och slutet 1950-talet och den politiska agendan såg annorlunda ut begynnelseåret av kulturrevolutionen 1966.⁷⁵

I övrigt kan det också noteras att just *Norrskensflamman* som betecknas som oberoende socialistisk tidning och som i början var en utpräglad lokaltidning som drev ”Norrlandsfrågor” ändå var en av de tidningar på vänsterkanten som skrev mest om internationella frågor. Stödet för Sovjetunionen var alltid stort och på 60- och 70-talet drev Flamman en Moskvaloyal linje och i likhet med Stockholmstidningen skrev man gärna om kritiska uttalanden från ex. Castro om Kina.

De kinesiska läsarna får i denna artikel reda på att det finns svenskar som stödjer kulturrevolutionen. Däremot präglas artikeln inte av någon korrekt eller allsidig bild eftersom vi vet att Hellströms text var ett svar mot ett Kinakritiskt inlägg. Något som de kinesiska läsarna inte får någon kännedom om.

4.4.1 Analysmaterial (Referensnyheter 7/10 1966)

参考消息 1966年10月7日星期五

瑞典朋友称赞我党一向相信群众
世界上只有中国敢于进行文化大革命
美帝对中国第三代 [和平演变] 的幻想完蛋了

⁷⁴ Tantan, s. 165-168.

⁷⁵ Anne-Marie Brady, s. 37-38.

[本刊讯]

斯德哥尔摩五日消息：瑞典进步朋友热烈赞扬中国的无产阶级文化大革命。

一位名叫玛·赫尔斯特龙中学女教师最近在瑞典北部出版的《北极火焰报》上连续发表两篇文章，强调指出：“文化大革命是阶级斗争的继续，是政治，经济领域革命发展到文化领域的革命。它横扫一切资产阶级思想，是一次革命的大风景。”

文章说：“中国党一向是相信群众的。现在出现的文化革命也是群众运动，青年站在这个运动的最前列。美国统治集团多年来一直希望中国的第三代出现变节。但是现在正是中国的第三代参加了红卫兵，美国的希望完蛋了。文化大革命表明，中国共产党的革命事业不但不会半途而废，而且将是成功地把革命进行到底。”

她在驳斥资产阶级报刊对中国文化革命的诬蔑时说：“中国人民大学毛主席著作是大好事。知识分子必须参加拉动才能不脱离工农群众。”她说：“中国并没有抛弃鲁迅的著作，现在这些作品仍使大家喜爱的读物。”

不久前，瑞中协会为庆祝中国成立十七周年在斯德哥尔摩和哥德堡举行的集会上，一些访问中国回来的朋友热情地介绍了中国的社会主义文化大革命的情况。一位女青年说：“文化大革命是一场真正的革命。它要彻底地清扫一切资产阶级，封建阶级的思想意识形态。这是阶级斗争的继续。毛主席说过：凡是反动的东西，你不打，它就不倒。扫帚不倒，灰尘照例不会自己跑掉。一切反无产阶级的思想，文化，风俗，习惯就是灰尘，不扫它是不会自己跑掉的。现在的文化革命就是在横扫这些灰尘垃圾。”

一位老年人说：中国的灰尘比我们这里少多了，这次一扫就更干净了。世界上有哪个国家敢于这么扫呢？没有。只有中国。

ÖVERSÄTTNING

Svenska vänner prisar vårt partis genomgående förtroende för massorna

I hela världen är det bara Kina som vågar genomföra en stor kulturrevolution

De amerikanska imperialisternas illusion om (den fredliga omvandlingen av) Kinas tredje generation är undanröjd

[Pressrapport]

Nyheter från Stockholm den 5:e: Svenska progressiva vänner berömmar entusiastiskt Kinas stora proletära kulturrevolution.

En mellanskolelärare vid namn Marika Hellström publicerade nyligen i den nordsvenska tidningen Norrskensflamman två på varandra följande artiklar och i vilka hon underströk hur: ”Kulturrevolutionen är en fortsättning på klasskampen, det är en utveckling av revolutionen från områden som politik och ekonomi till kultur. Den sveper undan allt borgerligt tänkande som en revolutionär stormvind.”

Artikeln säger: Det kinesiska partiet tror genomgående på massorna. Kulturrevolutionen som uppstår nu är också en massrörelse, och unga människor står i frontlinjen för denna rörelse. USA och deras allierade har de senaste åren hoppats på att Kinas tredje generation ska ändra politik. Men just nu går Kinas tredje generation med i Röda garden, och krossar därmed USA:s drömmar. Den stora proletära kulturrevolutionen visar på att KKP:s revolutionära arbete inte slutar halvvägs utan också kommer att fortsätta till dess att man framgångsrikt har genomfört revolutionen till slutet.

Hellström kritiserar borgarpressens förtal av Kinas kulturrevolution och säger: ”Det är en jättebra sak att det kinesiska folket studerar ordförande Maos skrifter. De intellektuella måste delta i fysiskt arbete för att inte bli fjärrade från massan av arbetare och bönder.” Hon säger: ”Kina har inte övergett Lu Xuns skrifter, den läsningen är nu som förr omtyckt av alla.”

För inte så länge sedan samlades svensk-kinesiska föreningen i Stockholm och Göteborg för att fira 17-årsdagen av Folkrepubliken Kinas grundande, och ett antal vänner som besökt och återvänt från Kina berättade entusiastiskt om förhållandet i Kinas stora socialistiska proletära kulturrevolution. En ung kvinna sade: ”Den stora proletära kulturrevolutionen är en riktig revolution. Den vill grundligt sopa undan borgarklassens och feodalismens tankegods. Detta är fortsättningen på klasskampen. Ordförande Mao har sagt: allt reaktionärt, det faller inte, om man inte slår omkull det. Detta erinrar också om golvsopning, dammet försvinner som regel inte av sig självt från de ställen dit sopborsten inte når. Kulturrevolutionen handlar om att städa bort detta damm och dessa sopor.”

En äldre person sade: Dom har mycket mindre damm i Kina än vi har här, den här städningen gör det bara ännu renare. Finns det något annat land i världen som vågar sig på en sådan här städning? Nej. Bara Kina.

ORIGINALTEXT

[Tisdagen 24 och lördagen 27 september 1966 – Norrskensflamman]

(Rubrik) Kulturrevolutionen i Kina

(Inledningsruta) Den s.k. kulturrevolutionen i Kina har vållat en mängd kannstöperier i pressen. Ett väsentligt drag tycks vara en strävan att komma till rätta med kvardröjande borgerlig ideologi. Denna kampanj kännetecknas enligt vår mening av många olustiga inslag, främst genom de s.k. röda gardenas demonstrationer på olika områden. Uppenbarligen har man nu

också reagerat inom partiet mot de överslag som präglade den senaste tidens demonstrationer. Chou En-lai har bl.a. tagit bladet från munnen och kritiserat vissa företeelser i samband med kulturrevolutionen.

I Nfl den 7/9-66 fanns införd en artikel av Christina Nordgren-Ra som skarpt kritiserade den senaste tidens händelser. Vi har efter detta fått en rad artiklar med synpunkter om utvecklingen i Kina och Christina Nordgren-Ras artikel. Vi publicerar nu dessa som debattinlägg. Marika Hellström står för det första som dock är så långt att det måste delas i två avsnitt. [slut inledningsruta]

[del I – 24 Sep 1966]

Vad innebär den socialistiska kulturrevolutionen i Kina? Var passar den in i det historiska skeendet, i det större begreppet socialistisk revolution?

Dessa frågor uppstår efter en läsning av Christina Nordgren-Ras artikel i Nfl 7.9.66. eftersom den inte tog upp det väsentliga i ämnet. Hon fördjupade sig i stället i detaljer, men begrep inte ens alla av dem.

Kinas socialistiska kulturrevolution är en så viktig företeelse att vi allvarligt bör söka svaret på dessa frågor. Särskilt som många andra rapporter – i borgarpressen – frossar i lögn. Sådant hör det kalla kriget till, men Norrskensflammas läsare förtjänar en bättre kost.

Tag t.ex. CNR:s påstående att på Röda gardets "svarta lista" står "likkistor (!)" – utropstecknet är hennes. Faktum: det har i årtusenden varit sed bland de rika i Kina att skaffa fina likkistor med tre fyra tum tjocka väggar lackerade med dyrbart rött lack. Det tillgängliga virket behövs för att bygga fabriker, hus, skolor m.m. åt folket. Partiet yrkar övergång till eldbegängelse med enklare kistor. Röda gardet instämmer och kritiserar folk som hänger fast vid gamla överklassvaror som skadar uppbygget. Behövs utropstecken om detta?

Hon förvänas över att "120.000 av revolutionära ledare och studenter (!) i Pekings högskolor och läroverk" köpte nya upplagor av Mao Tse-tungs verk. Åter CNR:s utropstecken. Storpeking har sju miljoner invånare. Alltså har 1,7 procent av dess befolkning, eller sjutton personer av varje tusen köpt Maos verk. Varför förvänas? Ogillar CNR att revolutionära ledare och studenter läser Mao? Varför skulle inte de studerande läsa sin ledares verk medan de deltar i en kulturrevolution som han förutspått och skrivit mycket om? Motsatsen skulle väl förvåna.

Direkt felaktigt är CNR:s påstående att Lu Hsüns arbeten förbjudits. Så sent som den 2.9.66 finns i PEKING REVIEW nr 36 s. 25, en översättning av Renmin Ribao, FOLKETS DAGBLAD, av den 17.8, med ett citat ur hans verk. Och inte som avskräckande exempel utan tvärtom. CNR säger att hon "under den gångna veckan plöjt igenom det viktigaste som skrivits kring kulturrevolutionen sedan den 18 april i år". Varifrån har hon då tagit sina felaktiga informationer om Lu Ssün?

De intellektuellas problem

CNR:s hjärta blöder särskilt för de intellektuella som måste delta i laodong, fysiskt arbete. Detta säger hon, baserar sig på "myten om att endast kroppsarbetet gör människan proletär." Var har CNR fått denna "myt"? Det får vi inte veta. En allvarligare brist är att hon inte ens antyder den historiska bakgrunden till de kinesiska intellektuellas läge, vilken skiljer sig starkt från deras västerländska kollegers.

Förr kunde i Kina endast godsägare, kapitalister eller ämbetsmannaklassen bekosta sin barn en uppfostran. Kroppsarbetarna var analfabeter. I denna situation drog Mao Tse-tung så tidigt som 1942 upp riktlinjerna för hur revolutionära intellektuella borde gå till folket, leva och arbeta ihop med dem, lära av dem och bli deras lärare. Det betydde en gigantisk förändring: de skulle överge sina förfinade bok- och konstmiljö och de långa silkesdräkterna och långa fingernaglarna som var deras klassmärke.

I Sverige är vi långt komna från feodaltiden då scholares inte fick smutsa händerna, men Kinas feodaltid är nära. Om vi fattar de kinesiska intellektuella feodala bakgrund och extremt förfinade överklassvanor, särskilt hos den del av dem, som ser bakåt i stället för framåt, kommer vi förstå varför en socialistisk revolution kunde stöta på motstånd hos dem.

Lenin visste vad en förändring gällde. Han sade i "Radikalismen" – kommunismens barnsjukdom:

Klasserna finnes kvar och kommer att finnas kvar i årtal överallt efter proletariatets erövring av makten... Proletariatets diktatur är en hårdnackad kamp, blodig och oblodig, våldsam och fredlig, militär och ekonomisk, pedagogisk och administrativ, mot det gamla samhällets krafter och traditioner. Makten i miljoners och tiotal miljoners vanor är den mest fruktansvärda makt. Utan ett järnhårt och kamphärdat parti, utan ett parti som åtnjuter förtroende hos allt det hederliga i den givna klassen, utan ett parti som förstår att ge akt på massans stämning och öva inflytande därpå, är det omöjligt att med framgång för en sådan kamp (Lenin Valda verk II, s. 380)

Det nyttar att veta att Kinas godsägarklass (som innefattade en stor del av de intellektuella) räknade 35 miljoner människor. Alla med vanan att härska. [Slut del I av inlägget/ min anm.]

[del II - 27 Sep 1966]

Oppositionen skapas

En grupp bland de av de intellektuella som fann anpassningen svår skapade mycket riktigt en opposition. CNR nämner den, berättar litet om vad den haft för sig i litterära tidningar m.m. Men hon är inte så klar över deras roll som Sven Lindkvist, författaren som verkat i Kina i flera år och som skrev om samma ämne i DAGENS NYHETER 8.9.66:

Det har verkligen funnits en samarbetande revisionistisk grupp, som hoppats kunna förändra Kinas politik både inåt och utåt.

Lenin varnade också för uppkomsten av en dylik opposition **efter** revolutionens politiska och ekonomiska seger: Övergången från kapitalismen till kommunism omfattar en hel historisk epok. Så länge denna inte är avslutad, bevarar exploatörerna oundvikligen hoppet om en restaurering, och detta **hopp** förvandlas till restaurerings**försök**. Och efter det första allvarliga nederlaget kastar sig de störtade utsugarna, som inte väntat att bli störtade, inte trott därpå och inte kunnat föreställa sig detta, med tiodubblad energi, med rasande lidelse, med hundrafalt stegrad hat i kampen för att återvinna det

förlorade "paradiset", för sina familjer, som levat så skönt och som det "simpel paket" nu dömt till fattigdom och elände (eller till "simpelt" arbete...) (Lenin. Samlade Skrifter i urval, bd 12, s. 161).

CNR:s syn på laodong (dvs. "simpelt arbete") är att det är synd om intellektuella som måste utföra det. Hon ser det inte som ett led i nedbrytningen av feodala och borgerliga klassvanor, som var nödvändig i Kinas historiska läge.

DE STUDERANDE GÅR TILL HANDLING

För just här ligger innebörden i Kinas kulturrevolution: den är en fortsättning av klasskampen, en utveckling av revolutionen från det ekonomiska och politiska planet till det kulturella, till uppfostringsplanet. Den leds av revolutionär studerande ungdom och unga lärare och riktar sig mot borgerligt tänkande varhelst de uppdragar det. Jag tvivlar inte att den verkar som en storm, att det blåser hårt kring den. Klasskamp brukar vara så i kritiska skeenden. Den använder sig av medel som är speciellt kinesiska, med anor från både feodaltiden och den tidiga revolutionstiden: t.ex. att sätta plakater på folk och att skämma ut dem med toppmössor. Sådant hade vi i Europa under medeltiden, men för brott mot sedlighet och religion, inte revolution.

De revolutionära studerande är förbannade, känner sig svikna av de bland deras lärare som låtit sig förledas av de höga litteratörerna som skrev klassiska allegorier som förlöjligade och bekämpade folkkommunerna, idén om folkkriget och andra av Maos revolutionära läror.

CNR citerar FOLKETS DAGBLAD: "Det består en fara att vår socialisms grundvalar undermineras och att vårt land ändrar färg." Men hon missuppfattar helt innebörden i citatet, ser det som ett svaghetstecken. De studerande i Kina har inte missuppfattat, de förstår att revolutionen kan inte gå vidare medan det bland lärarna, författarna, konstnärerna, partifunktionärerna och andra ledande kadrer finns en grupp som skapar opposition mot revolutionen.

Kulturrevolutionen är just beviset för att KKP inte kommer att "stöta på grund", som CNR tror, utan med framgång kämpar för att föra revolutionen vidare. Det har från början insett faran av att en intellektuell elit med borgerlig härkomst och borgerliga vanor ska fortsätta att skilja sig från massorna. KKP kallar de bakåtsträvande intellektuella för "rojalister" därför att de reproducerar sig själva genom att förbehålla sina barn samma uppfostran som de fick, samma karriärer inom litteratur, vetenskap och konst om att återfå "det förlorade paradiset". KKP har tåligt väntat på en massrörelse från folkets sida i kulturfrågan, nu är massrörelsen här och ungdomen står i spetsen för den.

NEJ TILL USA:S HOPP OM REVOLT

De ledande i USA har i många år satt sitt hopp om revolt i Kina till "den tredje generationen" – barnbarnen till den skara av intellektuella som deltog i revolutionen under 20- och 30-talet. Många av dessa intellektuella fick sin grundutbildning i missionskolor och sin högre utbildning i skolor skapade av amerikanare i Kina, eller skickades till USA att studera. USA har aldrig gett upp hoppet att denna "elit" bland Kinas lärare och skapande konstnärer ska, enligt amerikanskt mönster "leda sitt land tillbaka till friheten". Men det är just den studerande ungdomen ur denna tredje generation som ingår i Röda gardet, sida vid sida med barnbarnen till revolutionära bönder och arbetare, medvetna om att flertalet av dem ska bli lärare för den fjärde och femte generationen. På så sätt bevarar det USA:s hopp om revolt hos "den tredje generationen" med ett samfällt "nej".

I STÄLLET FÖR ANALYS AV KULTURREVOLUTIONEN

ger oss CNR följande: oppositionen "ville att Kina skulle återgå till politiken före 1957, närma sig Sovjetunionen och **avstå från sin äventyrspolitik**". Jag kursiverar de sista fyra orden därför att denna anklagelse att Kina för en äventyrspolitik kommer absolut utan motivering. Ingen bevisföring, ingen förklaring. Och märk att Kinas "politik före 1957" inte är annorlunda än den som föres nu – särskilt vad de intellektuella beträffar. Det sade Mao i Yenan 1942 som vägledning för dem gäller alltså: de bör ställa sig i det arbetande folkets tjänst. Vad som tillkommit är att nu begär Kinas studerande ungdom att de intellektuella verkligen ska göra detta, och vägrar att ha lärare som inte helt ställt sig på folkets sida.

Om vi frågar: varför kommer CNR i detta viktiga ämne med felinformationer och omotiverade anklagelser, varför ogillar hon att de studerande läser Maos verk, varför gör hon ingen historisk eller marxistisk analys av fakta, varför spår hon att partiet i Kina definitivt ska stöta på grund, får vi bilden av en människa som har något annat i säcken än hon påstår sig ha. Hon späckar artikeln med citat, hon har läst i en hel vecka för att få sina fakta, hon gör sken av att ge oss en välgrundad uppfattning om Kinas kulturrevolution. Men vad hon verkligen ger oss är en skev bild av den. Hennes syfte är inte att förmedla fakta och analysera dem utan att få oss att blöda såsom hon blöder för ett litet skikt att bakåtsträvare, och därmed ta ställning emot Röda gardet och kulturrevolutionen. På den står hon, och dit vill hon ha oss.

4.5 Referensnyheter tisdag 8/11 1966 (参考消息 1966 年 11 月 8 日星期二)

瑞典一中学教师谈访华观感 中国工业近几年又分大发展

En grundskolelärare berättar om sina intryck av Kina. **Kinas industri har utvecklats mycket de senaste åren**

Originaltexten är hämtad från Expressen den 23 oktober 1966 och införd i *Referensnyheter* lite drygt två veckor senare och återfinns i mitten på förstasidan. Artikeln är skriven av en Bo Gärtze som också är fotograf och som bl.a. tillsammans med Tore Zetterholm skrivit boken *Kina: Drömmen om människan* (1977). Om denne Bo Gärtze i sitt liv har tjänstgjort som grundskolelärare ska låtas vara osagt, men i artikeln står ingenting om det, vilket alltså de kinesiska redaktörerna på eget bevåg lagt till. Av det kan man dra slutsatsen att det uppenbarligen är bra om lärare uttalar sig om situationen i Kina eftersom det liksom i föregående artikel lagts till just lärare i rubrik eller ingress. Den kinesiska texten sammanfattar artikeln i Expressen och i sak finns, förutom det om grundskoleläraren, inga uppenbara felaktigheter eller direkta omskrivningar. Däremot kan man se att redaktör och översättare förbisett nyanser av ironi eller ifrågasättanden som kan skönjas i texten. Detta kan i och för sig delvis förklaras med att översättaren inte till fullo har behärskat det svenska språket.

Analys: Ingressen och efterföljande brödtext i Gärzes artikel inleds: ”På en kamerafabrik i Kina kände jag plötsligt igen ett ansikte. Mannen hade varit chefsingenjör när jag besökte fabriken 1962. Nu var han en vanlig arbetare. Det hade gått likadant med flera andra ingenjörer. Jag frågade fabrikschefen om orsaken [slut ingress]. Fabrikschefen svarade att ”den socialistiska revolutionen stimulerar massan till aktiva beslut på alla arbetsplatser i vårt land. Vi siktar på att höja produktionen, göra bättre kvaliteter och därigenom betjäna folket”. Det lät som goddag-yxskaft. Blir varorna bättre om man gör ingenjörer till arbetare och arbetare till ingenjörer? För att få svar måste man gå tillbaka, som också kineserna gör, till ”ordförande Maos” tankar.”

Hela ingressen, som för en journalist och redigerare är det viktigaste för att locka läsarna vidare, har utelämnats. Inte helt osannolikt är det väl Bo Gärtzes ironiska ”goddag-yxskaft” och den efterföljande retoriska frågan varför varorna blir bättre om man gör ingenjörer till arbetare och vice versa, som har exkluderat inledningen. Egentligen finns ingenting kvar av det som Gärtze vill förmedla om vad han anser är på gång i Kina och vad kineserna själva vill med den pågående kulturrevolutionen, vilken Gärtze bl.a. knyter an till Maos skrift ”Om ny-demokrati” från 1940.⁷⁶ Men det får inte *Referensnyheter*s läsare veta någonting om. Istället väljer man ut de delar där Gärtze talar om de förbättringar som han

⁷⁶ Ur Valda Verk av Mao Zedong, Vol. 2, Engelsk version (Peking 1965)(översatt till svenska Nils G. Holmberg) http://www.maoistisktforum.se/marx_skrifter/marxDok/mlmDok/ordf%20mao/Valda%20verk/VV2/vv2_art26.htm (2009-02-11).

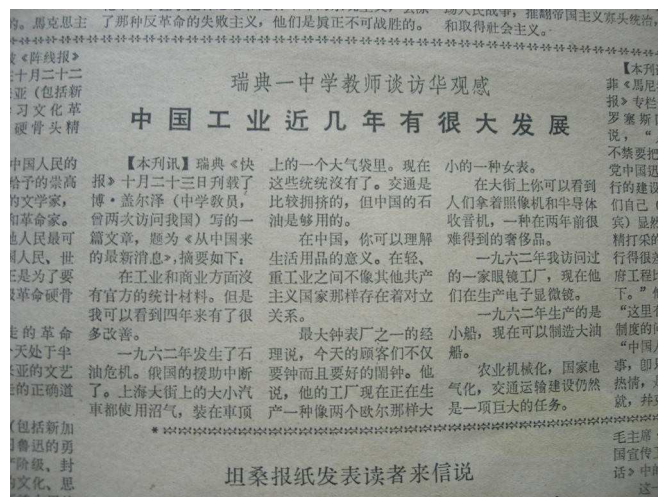
själv sett sedan hans senaste besök i Kina fyra år tidigare. Och här finns åtminstone en intressant detalj att nämna. Gärtze skriver om när han besöker en av de största urfabrikerna och direktören säger att kunderna inte bara vill ha klockor utan bra och vackra klockor. Det har översatts till ”inte bara ha en klocka utan även en bra väckarklocka” (naozhong 闹钟), dvs. det ter sig som att man inte vill översätta att de kinesiska kunderna skulle vara så ytliga att de ville ha vackra klockor. Man översätter inte att direktören också enligt Gärtze säger ”Särskilt damerna, är trötta på de klumpiga armbandsuren av ryskt ursprung”. Kanske beror detta på att man inte vill ha med att man tidigare burit ryska klockor nu när Kina och Sovjetunionen brutit all kontakt. Slutet på det stycket är också intressant och man funderar på om läsarna förstår vad som avses med en damklocka i en storlek som liknar två ou’er, dvs. Gärtze skriver ju att fabriken håller på att ta fram en damklocka som är stor som en tvåöring. Svenska ören ställer till det för de kinesiska översättarna. Det har vi sett förut i Vindes artikel om Shanghai där sjömän inte riskerar att förlora ett ao’er, som alltså på kinesiska inte betyder någonting om man nu inte bestämt sig för att svenska ören ska översättas med ou’er eller ao’er istället för att använda det kinesiska ordet för öre – fen (分). Det förefaller dock osannolikt eftersom det i detta fall är en liknelse och den kinesiska läskaran hade varit mer hjälpt om översättaren hittat en kinesisk jämförbar storlek till hur stora damklockorna skulle bli. Å andra sidan lär väl detta ha varit svårt eftersom översättaren på Xinhuas redaktion troligen inte hade en aning om hur stor en svensk två-öring var, men kanske borde den kinesiska korrespondenten i Stockholm ha vetat. En annan liten detalj vad gäller detta, är att öre i de två olika artiklarna, översatts fonetiskt på två olika sätt, i Vindes artikel med ao’er (奥尔) och i denna artikel med ou’er (欧尔). Detta med öre bör ha konfunderat den kinesiska läskaran.

I övrigt får läsarna inte veta så mycket mer om det Gärtze har skrivit förutom att två av tre nämnda fabriker i artikeln finns med och att dessa ändrat inriktning på produktionen, och det fortfarande är en jätteuppgift för Kina att modernisera landet med att mekanisera jordbruket osv.

Sammanfattning: Denna artikel i *Referensnyheter* är ett exempel på hur riktad redigering kan lyfta fram vald text och förbise innehåll som inte har ansetts passande för den kinesiska läskaran. Rent språkliga problem negligeras, om man inte förstår ett ord översätter man det fonetiskt, även om det innebär att läsaren sannolikt inte förstår innebörden. För en svensk journalist eller redigerare skulle det betecknas som väldigt slarvigt om man på motsvarande sätt skulle likna en ”klocka stor som en fen”, utan att precisera hur stor en kinesisk fen är.

Läsarskaran får vetskap om en svensk som återvänder och ser framsteg i Kina. Men redaktörerna förbiser eller väljer att inte förstå Gärzes ironiska ”goddag-yxskaft” och hans retoriska frågor om effektiviteten i att göra ingenjörer till arbetare och vice versa. Med tillgång till hela ursprungsartikeln förstår vi att författaren delvis är kritisk mot det som sker i Kina, men om detta får de kinesiska läsarna inget veta. Därav kan vi även i denna analys konkludera att läsarna inte getts en korrekt eller allsidig bild av det Gärze beskrivit.

4.5.1 Analytmateriel (Referensnyheter 8/11 1966)

参考消息 1966年11月8日星期二

瑞典一中学教师谈访华观感
中国工业近几年有很大发展

[本刊讯] 瑞典《块报》十月二十三日刊载了博·盖尔泽（中学教员，曾两次访问我国）写的一篇文章，题为《从中国来的最新消息》，摘要如下：

在工业和商业方面没有官方的统计材料。但是我可以看到四年来有了很多改善。

一就六二年发生了石油危机。俄国的援助中断了。上海大街上的大小汽车都使用沼气，装载车顶上的一个大气袋里。现在这些统统没有了。交通是比较拥挤的，但中国的石油是够用的。

在中国，你可以理解生活用品的意义。在轻、重工业之间不像其他共产主义国家那样存在着对立关系。

最大钟表厂之一的经理说，今天的顾客们不但要钟而且要好的闹钟。他说，他的工厂现在正在生产一种像两个欧尔那样大小的一种女表。

在大街上你可以看到人们拿着照相机和半导体收录机，一种在两年前很难得到的奢侈品。

一九六二年我访问过的一家眼镜工厂，现在他们在生产电子显微镜。

一九六二年生产的是小船，现在可以制造大油船。

农业机械化，国家电气化，交通运输建设仍然是一项巨大的任务。

ÖVERSÄTTNING

En grundskolelärare berättar om sina intryck efter besöket i Kina
Kinas industri har utvecklats mycket de senaste åren

[Pressrapport]

Svenska ”Expressen” publicerade 23 Okt en artikel av Bo Gärtze (grundskolelärare som tidigare besökt vårt land två ggr) med namnet ”De senaste nyheterna från Kina”, sammanfattning enligt följande:

Det finns inte någon officiell statistik när det gäller industri och handel. Men jag kan se många förbättringar de senaste fyra åren.

1962 inträffade en oljekris. Rysslands bistånd avbröts. Bilarna på Shanghais gator använde sumpgas och laddade det i en stor luftbehållare på bilens tak. Nu har allt detta försvunnit. Trafiken är ganska tät, men Kinas olja räcker till.

I Kina lär man sig att förstå vad som menas med dagligvaror. Här finns inget motsatsförhållande mellan den lätta och tunga industrin som i andra kommunistiska länder.

Chefen för en av de största klocktillverkarna säger, idag vill kunderna inte bara ha en klocka utan dessutom en bra väckarklocka. Hans fabrik håller just nu på att tillverka ett damur som är stort som en tvåöring.

På gatorna kan du se folk med kamera och transistorapparater, lyxprodukter som bara för några år sedan hade varit väldigt svåra att få tag i.

1962 besökte jag en glasögonfabrik, nu tillverkar man elektroniska mikroskop där.

1962 tillverkade man mindre fartyg, nu kan man tillverka stora oljetankers.

Att mekanisera jordbruket, att elektrifiera landet, att bygga transportvägar/kommunikationer är fortfarande en jätteuppgift.

ORIGINALTEXT

[Söndagen 23 oktober 1966 – Expressen]

(Rubrik): Senaste nytt från Kina

Min vän chefsingenjören hade blivit arbetare...

Av BO GÄRTZE

(Ingress) På en kamerafabrik i Kina kände jag plötsligt igen ett ansikte. Mannen hade varit chefsingenjör när jag besökte fabriken 1962. Nu var han en vanlig arbetare. Det hade gått likadant med flera andra ingenjörer. Jag frågade fabrikschefen om orsaken.

(Brödtext) Fabrikschefen svarade att "den socialistiska revolutionen stimulerar massan till aktiva beslut på alla arbetsplatser i vårt land. Vi siktar till att höja produktionen, göra bättre kvaliteter och därigenom betjäna folket".

Det lät som goddag-yxskaft. Blir varorna bättre om man gör ingenjörer till arbetare och arbetare till ingenjörer? För att få svar måste man gå tillbaka, som också kineserna gör, till "ordförande Maos" tankar.

Maos bud

Kinas revolutioner (den socialistiska, industrirevolutionen och den nu aktuella kulturrevolutionen) går alla tillbaka till vad Mao skrev redan 1940 i sexton artiklar, sammanförda i boken "Den nya demokratin". Där säger han att Kina ska utvecklas från feodalstat till masshälle genom ett revolutionärt nytänkande i politik, ekonomi och kultur.

Nyckelordet är m a s s a k t i o n e r. Revolutioner, förnyelser, skall ske genom massaktioner. Dessa aktioner är väl planerade, uppifrån. Den 1-12 augusti i år hölls centralkommitténs elfte plenum i Peking. Då kom det fram att Mao under ett plenum redan 1962 dragit upp linjen för revolutionen, sådan den senare utvecklats.

1962-66 har man haft "Kampanjen för fyrfaldig sanering" på landsbygden. 1963 kom en kampanj i samma mönster: då togs alla grader bort i armén.

Men vad vill kineserna själva med sin kulturrevolution? Det kan man läsa ut ur de s.k. "Sexton punkterna", stadfästa under Mao den 8 augusti i år. De är "ägnade att tjäna massorna till ledning". Syftet med kulturrevolutionen är, heter det, att **NU ÄNDRA HELA SAMHÄLLET'S LIVSÅSKÅDNING**. Det är Proletariatets uppgift att göra detta.

F.n. är syftet att "bekämpa och krossa de personer i ansvarig ställning, som slagit in på den kapitalistiska vägen, samt kritisera och förkasta de 'borgerliga auktoriteterna'. "Eftersom kulturrevolutionen är en revolution, möts den oundvikligen av motstånd. Ingenting ont i detta, även om motståndet är ganska starkt, ty härigenom härdas proletariatet. Den revolutionära vägen är inte lättframkomlig."

Partiledningen välkomnar i de sexton punkterna "de många tidiga okända revolutionära ungdomar, som blivit modiga banbrytare". Det är rödgardisterna, som "avslöjar statens fiender". Både på och mellan raderna i Maos sexton punkter kan man läsa om motstånd mot kulturrevolutionen och hur det skall brytas. "Det normala är att massan har olika åsikter. Tvister är oundvikliga, men vid en grundlig debatt kommer massorna alltid att bekräfta det som är riktigt." Metoden att övertyga massan skall vara "presentation av fakta, diskussion och övertygelse genom diskussion". "Varje metod att tvinga en minoritet till underkastelse är otillåten. Minoriteten bör skyddas, ty ibland är det den som har rätt."

Kulturrevolutionen i undervisningen ägnas mycket uppmärksamhet.

"I vissa skolor och arbetslag har några ansvariga organiserat motangrepp mot massorna", heter det. Sådana personer är kontrarevolutionärer. "Givetvis representerar detta ett misstag beträffande inriktning och är som sådant absolut otillåtet."

Borgarskola

"Inga åtgärder bör vidtas mot skolelever med anledning av de problem som uppstår inom rörelsen", heter det vidare. "Det är förbjudet att hetsa massorna och studenterna till inbördes kamp."

"Skolan i dagens Kina behålls av de borgerliga intellektuella. Detta måste ändras radikalt."

Den nya skolan skall kombineras med produktivt arbete. Eleverna skall lära sig arbeta inom industri och jordbruk och sätta sig in i "militära angelägenheter". Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt vetenskapsmän, så att dessa "inte upprätthåller olagliga förbindelser med andra länder".

Ja, så ter sig den kinesiska ledningens egna direktiv.

Men den petade ingenjören på fabriken i Shanghai, vad hade han gjort? Jag kan bara gissa. Kanske hade han motarbetat rödgardisternas kampanj mot "De fyra gamla" (gamla idéer, gammal kultur, gamla seder, gamla vanor). Eller brutit mot disciplinens regler mot Maos instruktioner eller de 16 punkterna?

Kritiktavla

Att börja med hade han utsatts för kamraternas muntliga kritik. Senare användes anslag och "de stora skrivtecknen" (väggtaflor) mot honom och andra som brutit i tron. Han sade att han ansåg sig rättvist behandlad. Han skulle nu arbeta för att återta sin gamla ställning. På mig föreföll han inte tagit någon skada av kritiken.

Överallt i Kina var arbetsplatserna sommaren 1966 formligen tapetserade med kritiska anslag, riktade både mot enskilda och mot organisationer.

I kolprovinsen Shansie näst största gruva fann jag ett helt 8-timmarsskift på 2 000 arbetare permitterade. Fabrikationen stod stilla. De studerade Maos skrifter. – Det gör vi ett skift per vecka, sa fabrikschefen.

Jag påpekade att produktionen måste bli lidande på arrangemanget. Direktören såg närmast generad ut. Visste jag inte hur mycket kraft man kunde hämta ur dessa studier? Hur lätt arbetare och ingenjörer sedan tar igen det förlorade?

Det finns ingen officiell statistik för industri och handel. Men jag kunde se många förbättringar på fyra år.

1962 hade man en oljekris. Den ryska hjälpen tynade. På Shanghais gator drevs bilar och bussar med sumpgas, som förvarades i väldiga tygballonger på fordonens tak. Nu är allt detta borta. Trafiken är tätare, men Kinas olja räcker.

I Kina förstår man vardagsvarornas betydelse. Det finns inget motsatsförhållande mellan tung och lätt industri som i andra kommunistländer. Direktör Chen Po-chien i en av de största urfabrikerna berättade att kunderna i dag inte kräver bara klockor utan bra och vackra klockor. Särskilt damerna, sade han, är trötta på de klumpiga armbandsuren av ryskt ursprung. Hans fabrik gör nu en damklocka, stor som en tvåöring, i 900 000 exemplar per år.

På gatorna ser man folk med kamera eller transistorapparater, en ouppnåelig lyx för ett par år sedan.

□ 1962 besökte jag en glasögonfabrik. Nu gör man elektromikroskop där.

□ 1962 gjorde man handverktyg. Nu gör man 12-tonspressar.

□ 1962 byggde man djonker. Nu bygger man stora tankfartyg.

Att mekanisera jordbruket, att elektrifiera landet, att bygga kommunikationer är ännu en jätteuppgift. Till detta kommer militärledningens krav på spridning av folk och industrier. Men i Kina flyttar man lätt en fabrik.

I Kina råder en otrolig disciplin. Order uppifrån når snabbt ut och blir verkställda. Om världsfreden bibehålls kan Kina om 20-30 år hota Japan som Asiens ledande industrination.

Ledningens grepp förstärks genom kampanjer och "revolutioner".

5 Slutord

Analysen av ett antal översatta svenska nyheter i *Referensnyheter* år 1966 visar tydligt att den politiska ledningen i KKP via Xinhuas redaktion styrte och med olika medel eftersträvat en kontroll över informationen som den läseskaran fick tillgång till.

Det förefaller ha funnits en medveten om än inte alltid idag för historikern klar, tydlig eller transparent strategi när man översatte och redigerade nyheter från svenska medier till kinesiska versioner. Analyserna visar en provkarta på hur texter översattes och redigerades för att ge en passande bild av hur svensk media beskrev Kina, och det oavsett om ursprungsmaterialet hämtats från exempelvis en ledare eller en renodlad nyhetstext. Det fanns bevisligen på Maos sekreterare Hu Qiaomus tid diskussioner och resonemang kring hur nyhetsarbete borde bedrivas, och dessa gällde exempelvis behovet av allsidig rapportering för att undvika ensidighet och vikten av att nämna svårigheter även när man avsåg att betona framgångar. Men det är svårt att finna stöd i dessa resonemang i *Referensnyheter* anno 1966.

Teiwe's menar att Mao under de första åren av 1960-talet dämpades i sin optimism och fokuserade på ideologisk kamp och förespråkade en våldsam klasskamp genom hela samhället. Brady hävdar att Mao och hans bundsförvanter i mitten av 1960-talet tog makten över propagandasystemet och använde detta som vapen mot befintliga meningsmotståndare i

centralkommittén i KKP. Av detta är det inte orimligt att dra slutsatsen att de nyheter som förmedlades i *Referensnyheter* också kom att spela en roll i inrikespolitiska sammanhang som dessa. Genom *Referensnyheter* fick ju exempelvis den politiska ledningen och den i övrigt läskunniga läseskaran utanför partiet vetskap om vad omvärlden tyckte om det som skedde i Kina.

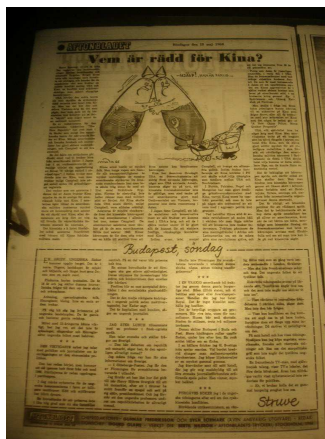
Om det är som Teiwes och Brady hävdar så kom alltså Sverige och svenska medier också att spela en roll i maktkampen över propagandasystemet. De nyheter från Sverige om Kina som översattes, publicerades och förmedlades i *Referensnyheter* var i huvudsak väldigt positiva om händelserna i Kina. Med utgångspunkt från uppsatsens syfte och frågeställning får vi genom svaren veta en hel del om hur redigeringen av svenska nyheter gått till. De svenska originaltexterna har i samtliga fall redigerats kraftigt. All text som eventuellt kritiserar eller på annat sätt ifrågasätter den politiska ledningen och övriga förhållanden i Kina, har utelämnats. Den kinesiska läseskaran ges bilden av ett Sverige som 1966 ser framsteg och positiva förändringar i Kina: Hu Qiaomus ord om en allsidighet i nyhetsförmedlingen lyser med sin frånvaro.

Vilken vetskap om Sverige den politiska ledningen i Kina eller den övriga läseskaran av *Referensnyheter* hade 1966 vet vi ingenting om. Någon bild av Sverige förmedlas heller egentligen inte alls för den kinesiska läseskaran. Det framstår ändå som att de kinesiska redaktörerna värdesätter vad media i Sverige skriver eftersom så många som 15 artiklar översätts och publiceras på *Referensnyheter*s förstasida. Kanske framstår Sverige som ett stöd för den rådande politiken när svensk media prisar Kinas atombombssprängning, eller då en svensk vän i positiva ordalag beskriver den pågående kulturrevolutionen eller när en svensk mellanskolelärare återvänder till Kina och ser framsteg och förbättringar.

Vad svensk media anser om de kinesiska textversionerna vet vi heller ingenting om eftersom publikationen var begränsad till prenumeranter och därmed inte spreds hur som helst. När vi med tillgång till årgång 1966 av *Referensnyheter* samt det svenska ursprungsmaterialet analyserar vad som egentligen berättades och förmedlades kan vi se en tydlig diskrepans. Vi vet idag att den kinesiska läseskaran av *Referensnyheter* år 1966 inte gavs en, enligt svenska mått mätt, korrekt och allsidig bild av det som rapporterades om Kina i de svenska medierna. Med inledningen av kulturrevolutionen och maktkampen inom KKP har vi också kunna få en relativt god bild till en del av anledningarna gällande det subjektiva nyhetsarbetet bakom *Referensnyheter*.

Ambitionen med denna uppsats var att belysa och synliggöra ett stycke historia om vilken vetskapen ansetts begränsad samt att försöka förstå *Referensnyheter* som ett

mediefenomen. Förhoppningsvis har uppsatsen också gett en något mer fördjupad och nyanserad bild av den rådande propagandajournalistiken i Kina år 1966.

Litteraturförteckning

Allmänhetens Pressombudsman - Pressens Opinionsnämnd, (PO-PON), Om korrekt och allsidig nyhetsförmedling, se ”Etiska regler för press, TV och radio”
<http://www.po.se/Article.jsp?article=1011&avd=verksamhet> (2009-03-03)

Aftonbladet, 15/5 1966

Bernkonventionen, http://www.wipo.int/treaties/en/Remarks.jsp?cnty_id=931C (2009-02-15)

Bickers, Robert A. & Wasserstrom, Jeffrey N., “Shanghai’s ‘Dogs and Chinese Not Admitted’ Sign: Legend, History and Contemporary Symbol, *The China Quarterly*, no. 142, Juni, (1995), s. 444-466., [http://www.polonews.info/documenti_originali/Repubblica_\(1912-1949\)/Dog_shanghai.pdf](http://www.polonews.info/documenti_originali/Repubblica_(1912-1949)/Dog_shanghai.pdf) (2009-02-11)

Brady, Anne-Marie, *Marketing Dictatorship – Propaganda and Thought Work in Contemporary China*, (Maryland, 2008)

Cankao Xiaoxi 《参考消息》 (Referensnyheter) 305 nummer år 1966

Cankao xiaoxi chuangan wushiwu zhounian (1931-1986) kuoda faxing sanshi zhounian (1957-1987) jiniance 《参考消息创办五十五周年（1931—1986）扩大发行三十周年（1967—1987）纪念册》 (Till femtiofemårsminnet av utgivningen och trettioårsminnet av den utökade upplagan av Referensnyheter) (Beijing, 1987)

Chang Won Ho, *Mass Media in China: The History and the Future*, (Iowa, 1989)

Cheek, Timothy, *Propaganda and Culture in Mao’s China*, (Oxford, 1997)

Dagens Nyheter, 10/5 1966

Fairbank John K., *China – A New History*, (London, 1994)

Hellspång, Lennart, ”Uppsatsens retorik”, *Planera uppsats*,
<http://webappl.web.sh.se/C1256EAE005170A5/0/09405A815CED93EAC1256F3F0052C506>
(2009-03-04).

Hu Qiaomu 胡乔木 http://en.wikipedia.org/wiki/Hu_Qiaomu, allmän info (2009-01-15)

Leese, Daniel, ”Performative Politics and Petrified Image – The Mao Cult during China’s Cultural Revolution”, Ph.D. Thesis, University of Bremen (2006)

Lu Dingyi 陆定一, <http://baike.baidu.com/view/162423.htm>, allmän info (2009-01-14)

MacFarquhar, Roderick, och Michael Schoenhals, *Mao’s Last Revolution* (Cambridge MA, 2006)

Mao Zedong 毛泽东, Valda Verk Vol. 2, Engelsk version (Peking 1965)
(översatt till svenska Nils G.Holmberg),

http://www.maoistisktforum.se/marx_skrifter/marxDok/mlmDok/ordf%20mao/Valda%20verk/VV2/vv2_art26.htm (2009-02-11)

Norrskensflamman, 24/9 och 27/9 1966

Rudolph, Jörg-Meinhard, "Cankao Xiaoxi: Foreign News in the propaganda system of the People's Republic of China", *Occasional Papers/Reprints Series in Contemporary Asian Studies*, No.6, (1984)

Schoenhals, Michael, "Elite Information in China", *Problems of Communism*, Sep-Okt 1985, No. 5, (Washington, 1985)

-----, *Doing Things with Words in Chinese Politics*, (Berkeley, 1992)

Schwarz Henry G., "The Ts'an-k'ao Hsiao-his: How well informed are Chinese officials about the outside world?", *The China Quarterly*, no.27, Jul-Sep., (1966)

Stockholmstidningen, 29/12 1965 och 9/1 1966

Stockholmstidningen, <http://sv.wikipedia.org/wiki/Stockholms-Tidningen> (2008-12-03)

Svenska Dagbladet, 10/5 1966

Tantan Baozhi Gongzuo 《谈谈报纸工作》 (Om tidningsarbete) (Beijing, 1978)

Teiwes, Frederick C., *Leadership, Legitimacy, and Conflict in China: From a charismatic Mao to the politics of succession*, (New York, 1984), s. 16

Victor Vinde, http://sv.wikipedia.org/wiki/Victor_Vinde (2008-12-03)

Wang Ruoshui 王若水, http://en.wikipedia.org/wiki/Wang_Ruoshui (2009-02-11)

Xinhuashe xinwen yanjiusuo, ed., *Xinhuashe wenjian ziliao xuanbian di 4 ji (1957-1961)* 《新华社新闻研究所，编，新华社文件资料选编第4级（1957—1961）》 (Valda dokument och material från Nya Kinas Nyhetsagentur IV [1957-1961]) (Beijing, 1987)

Zhao, Yuezhi, *Media, Market, and Democracy in China – Between the Party Line and the Bottom Line*, (Chicago, 1998)

Zhongguo Gongchandang Xinwen Gongzuo Wenjian Huibian 《中国共产党新闻工作文件汇编》 (Samlade dokument om journalistiskt arbete i Kinas kommunistparti), (Beijing 1980). Denna *neibu (interna)* samling i tre volymer innehåller 359 dokument om partipress och propagandaarbete mellan 1921 och 1956

Zouxiang shijie: Xinhuashe guoji baodao 70 nian 《走向世界：新华社国际报道70年》 (Ut i världen: Sjuttio år av Nya Kinas utlandsrapportering) (Beijing, 2001)